

KUOPIO

Kukoistava Kuopio -ohjelma

*Kuopio 2035 -strategian
toteuttamisohjelma*

12.5.2026

Sisältö

1. Johdanto
2. Kuopio 2035 -strategia tiivistetysti
3. Strategian vaikuttavuusmittarit
4. Ohjelman tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit
  - 4.1. Kestävä kasvu
    - Kasvava, kansainvälinen ja monipuolinen elinkeinoelämä
    - Koulutus ja osaava työvoima
    - Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen
    - Vaikuttaminen ja tunnettuus
  - 4.2. Elämänvoima
    - Laadukas kasvatus ja opetus
    - Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat
    - Terveellistä ja turvallista elämää tukeva elämisen ympäristö
  - 4.3. Muutosvoimainen työyhteisö
    - Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö
    - Palvelut ja rakenteet vastaavat tulevaisuuden tarpeita
    - Kestävä talous
5. Ohjelman seuranta
6. Kukoistusindeksi

1. Johdanto

Kukoistusta ja elämänvoimaa Kuopioon

Kuopio elää kasvun ja mahdollisuuksien aikaa. Kukoistava Kuopio – kestävä kasvua ja elämänvoimaa -strategia linjaa selkeän tavoitteen: Kuopio rakentaa asemaansa määrätietoisesti Suomen johtavien kasvukaupunkien joukossa. Tämä toteuttamisohjelma tekee strategiasta totta – se muuttaa kunnianhimon konkreettisiksi teoiksi ja vaikuttavaksi kehittämiseksi.

Toteuttamisohjelma kokoaa valtuustokauden kasvun kärjet, strategiset hankkeet ja vaikuttavuustavoitteet yhdeksi kokonaisuudeksi, joka ohjaa toimintaamme, päätöksentekoa, resurssien kohdentamista ja johtamista. Ohjelman tehtävänä on kiihdyttää Kuopion kasvua, vahvistaa elinvoimaa ja varmistaa, että strategiset valinnat näkyvät organisaation kaikilla tasoilla. Se luo edellytykset rohkealle kaupunkikehitykselle, kilpailukyvyyn vahvistumiselle sekä erinomaiselle asukaskokemukselle.

Kukoistus syntyy tekemisestä. Tämä toteuttamisohjelma haastaa koko kaupunkiyhteisön ja kumppanimme toimimaan kasvun mahdollistajina ja vauhdittajina. Yhdessä rakennamme Kuopiota, joka houkuttelee investointeja, luo uusia työpaikkoja, kasvaa kestävästi luontoamme vaalien sekä tarjoaa asukkailleen vetovoimaisen yhteisön ja korkean elämänlaadun. Suomen parhaan kaupungin, joka ei ainoastaan kasva, vaan kukoistaa.

Kaupunginjohtaja Soile Lahti

Toimintaympäristö ja toteuttamisohjelma

Kukoistava Kuopio – kestävä kasvua ja elämänvoimaa

Kukoistus on tila, jossa jokin tai joku on elinvoimainen, menestyvä ja hyvinvoiva. Kukoistus on sivistystä, taloudellista kasvua ja kulttuurista elinvoimaa. Se on henkilökohtaista hyvinvointia ja itsensä ylittämistä, oppimista ja kasvua. Kukoistava yhteisö on paikka, jossa ihmiset elävät harmonisesti ja ovat aktiivisesti mukana kulttuurisessa ja sosiaalisessa toiminnassa. Kukoistus on myös luonnonvoimaa, kun kasvit, eläimet ja ekosysteemit kukoistavat terveessä ympäristössä. Kukoistus syntyy kestävydestä, kasvusta ja elämänvoimasta.

Kuopion strategia 2035 on laadittu vuoden 2025 aikana laajan toimintaympäristöanalyysin, edellisen strategian arvioinnin ja laajan osallistavan prosessin pohjalta. Strategia hyväksyttiin Kuopion 250-vuotissyntymäpäivänä 17.11.2025 kaupunginvaltuustossa. Uudella strategialla halutaan painottaa erityisesti elinvoimaa ja kestävä kasvua, hyvää asukas- ja työntekijäkokemusta, osallisuutta sekä vahvaa taloutta.

Kuopion kehitystä vuoteen 2035 ohjaavat useat muutosvoimat. Väestön ikääntyminen, matala syntyvyys ja maahanmuuton varassa syntyvä kasvu haastavat palvelurakenteita ja työvoiman saatavuutta. Kaupunkiseutujen välinen kilpailu korostuu samalla, kun Kuopio vahvistaa asemaansa itäisen Suomen merkittävänä kasvukeskuksena. Kasvu painottuu erityisesti ydinkaupungin alueelle ja taajama-alueille.

Toimintaympäristöä muokkaavat talouden epävarmuus ja osaajapula, sekä teknologisen (sis. Tekoäly) murroksen moninkertaistava muutosvoima, jotka vaikuttavat tekemisen tapaan, elinkeinorakenteeseen ja osaamistarpeisiin. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, luontokadon torjunta ja ekologinen kestävyys ovat huomioitavia teemoja kaikessa kaupunkikehittämisessä ja investoinneissa. Samalla hyvinvoinnin polarisaatio ja sosiaalisen eriytymisen riskit lisäävät tarvetta vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Yhdessä nämä ilmiöt muovaavat myös Kuopion elinvoimaa, palvelutarpeita ja kaupunkilaisten hyvinvointia, tuoden sekä mahdollisuuksia että edellytyksiä strategisille valinnoille vuoteen 2035 saakka. Strategia tarkastetaan kerran valtuustokaudessa ja sen toteutumista seurataan vuosittain.

Kukoistava Kuopio -strategiaohjelma ja sen toteutus

Kukoistava Kuopio -ohjelma kokoaa ja konkretisoi tarkemmin koko valtuustokauden tavoitteisiin tähtäävät toimenpiteet seuraavalle neljälle vuodelle. Tavoitteet on asetettu kattostrategiassa. Uuteen yhteiseen ohjelmaan nostetaan keskeisimmät osa-alueet aiemmista ohjelmista. Toteuttamisohjelmaa täydentää ja syventää tarkemmat osa-aluekohtaiset suunnitelmat ja ohjelmat.

Yksi ohjelma vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä ja lisää strategian vaikuttavuutta. Ohjelmatyö, sen tarkemmat tavoitteet ja mittarit ovat myös keskeinen johtamisen väline uudessa johtamisjärjestelmässä.

Yksi toteuttamisohjelma lisää strategiaohjaavuutta toimintaan ja talouteen sekä tähtää nopeampaan toimeenpanoon.

Yhden ohjelman kautta kaupunki pyrkii löytämään aiempaa vahvempaa ja yhteensovitumpaa toimintatapaa, jotta strategiassa tavoiteltu vaikuttavuus voisi syntyä. Samalla sen viestittävyys henkilöstölle, asukkaille, sidosryhmille ja päättäjille paranee. Ohjelmatyön aikana käytävä dialogi toimijoiden ja vastualueiden kesken on tärkeässä roolissa yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Kukoistava Kuopio -ohjelma kertoo miten valtuustokauden strategiaan tavoitteisiin päästään.

Ohjelmatyön osallisuusvaihe

Strategian toteuttamisohjelmatyö on ollut uudenlainen matka kaupungin, luottamushenkilöiden ja sidosryhmien välillä. Vuoropuhelua on käyty laajemmin ja useammassa vaiheissa – tahtotila on ollut lisätä moniäänisyyttä ja osallisuutta aiempaa laajemmalle ja avoimemmin strategian tavoitetilan mukaisesti.

Osallisuuskerroksella saadut kommentit ja yksityiskohdat on tarkasteltu vastuukirjoittajien toimesta ja kommentit palvelevat jatkossakin osa-aluekohtaisessa kehittämisessä. Ohjelman on kuitenkin pysyttävä strategisella tasolla: kaikkea operatiivista tai yksityiskohtaista palautetta ei ole tarkoituksenmukaista nostaa strategiadokumenttiin, vaikka teemat sinänsä huomioidaan jatkotyössä.

Kiinnostus ja osallistuminen strategiaan ja ohjelmatyön toteutukseen on ollut kaupungin organisaatiossa, sidosryhmissä ja asukkaiden joukossa suurta. Avoin ja rohkea vuoropuhelu on itsessään arvokasta ja luo yhteistä Kuopiota. Luomalla keskusteluyhteyksiä ja käymällä dialogia, luodaan samalla myös yhteistä ymmärrystä maailmasta. Dialogissa syntyvää ymmärrystä hyödyntämällä pystytään jatkossa huomioimaan entistä paremmin ne monet erilaiset tavat ja toimenpiteet, joilla Kuopio kukoistaa yhä vahvemmin.

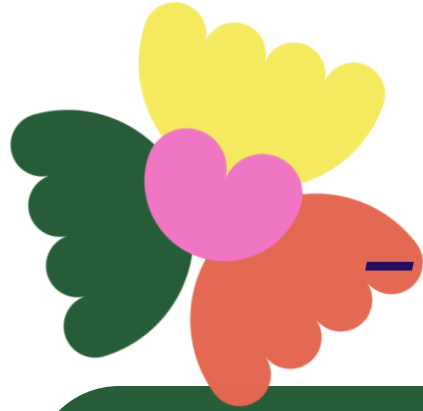
Osallistuneet tahot

- Kaupunginvaltuusto
- Kaupunginhallitus
- Jaostot ja lautakunnat
- Valtuustoryhmät
- Henkilöstö
- Aasukkaat
- Sidosryhmät; Kauppakamari, seurafoorumi,
- Pitäjäraadit
- Vaikuttamistoimielimet: vanhus-, vammaisneuvostot ja nuorisovaltuusto
- Muut saapuneet: Taidelaitokset & Taide- ja kulttuuriviraston Sillanrakentajat-hanke

Strategia- ja viestintäjohtaja Kirsi Soininen

**2. Kuopio 2035
-strategia
tiivistetysti**

Visio 2035:

Kukoistava Kuopio

– kestäväää kasvua ja elämänvoimaa

Arvot:
 Vastuullinen ja reilu
 Rohkea ja ratkaisukeskeinen
 Yhteisöllinen ja rakastettava

Kestävä kasvu

Kuopio on paras paikka yrityksille ja investoinneille. Kuopiossa on kasvutahtoa. Kuopio houkuttelee kansainvälisiä ja kotimaisia osaajia ja opiskelijoita elämänvoimaiseen kaupunkiin, jossa on kiinnostavat työmarkkinat ja hyvä elämä. Emme kasva hinnalla millä hyvänsä: luonnon ja talouden kantokyky on meille ensiarvoista.

1. Kasvava, kansainvälinen ja monipuolinen elinkeinoelämä
2. Koulutus ja osaava työvoima
3. Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen
4. Vaikuttaminen ja tunnettuus

Elämänvoima

Kuopiolainen kasvatus ja opetus tuottaa osaavia ja yhteiskuntaa rakentavia kansalaisia. Hyvä elämä ja elämänvoima syntyy turvallisesta yhteisöstä, joukkuehengestä ja aktiivisesta elämästä. Paikka, johon kuulua ja josta kurkottaa. Terveellinen ja hyvä kaikille – luonnolle ja ihmisille. Luonnoltaan ainutlaatuinen.

5. Laadukas kasvatus ja opetus
6. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat
7. Terveellistä ja turvallista elämää tukeva elämisen ympäristö

Muutosvoimainen työyhteisö

Ketterä ja ratkaisukeskeinen organisaatio, liikkumavarainen talous sekä hyvä henkilöstö- ja asukaskokemus tekee kaupunkiorganisaatiosta halutun työnantajan ja hyvän joukkueoverin koko yhteisössä.

8. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö
9. Palvelut ja rakenteet vastaavat tulevaisuuden tarpeita
10. Kestävä talous

Mittarit, johdanto

Kuopion strategian 2035 seuranta perustuu selkeään ja johdonmukaiseen mittarihierarkiaan, joka yhdistää strategisen vaikuttavuuden, valtuustokauden aikaisen toimeenpanon ja operatiivisen johtamisen. Seurannan tavoitteena on varmistaa, että strategian linjaukset ohjaavat kaupungin toimintaa ja taloutta sekä mahdollistavat strategian toteutumisen arvioinnin läpinäkyvästi ja systemaattisesti osana kaupungin normaalia johtamis- ja raportointikäytäntöä.

Strategian kolme näkökulmaa jakautuvat yhteensä 10 kriittiseen menestystekijään ja ne edelleen yhteensä 26 valtuustokauden sitovaan tavoitteeseen. Strategian ylimmällä tasolla seuranta perustuu yhdeksään päätason vaikuttavuusmittariin, jotka kuvaavat Kuopion kokonaiskukoistuksen kehittymistä pitkällä aikavälillä. Kriittisten menestystekijöiden alle on määritelty strategiset tavoitteet ja niihin kytkeytyvät seurantamittarit, jotka konkretisoivat strategian toimeenpanoa valtuustokaudella.

Kukoistusindeksi kokoaa strategian keskeiset ulottuvuudet yhdeksi kokonaisnäkökulmaksi ja tukee strategista johtamista, päätöksentekoa ja viestintää. Seurantaa täydentävät strategiaa tukevat poikkihallinnolliset ohjelmat ja teemakohtaiset suunnitelmat omine mittaristoineen.

Kukoistusindeksi kokonaiskuvana
Indeksi yhdistää eri mittarit yhdeksi näkökulmaksi ja tukee strategista johtamista ja viestintää.

Strategian päätason vaikuttavuusmittarit
Ylimmät mittarit kuvaavat Kuopion pitkän aikavälin vaikuttavuutta väestön, ympäristön ja talouden näkökulmista.

Tavoitteet ja seurantamittarit
Keskitasolla seurataan 26 tavoitteeseen sidottua mittaria, jotka ohjaavat strategisia muutoksia valtuustokaudella.

Operatiiviset mittarit ja suunnitelmat
Alimmalla tasolla mittarit ohjaavat vuosittaista toimintaa ja tukevat ohjelmien seurantaa ilmiöittäin.

An aerial night photograph of a city waterfront. The scene is illuminated by city lights, with a prominent Ferris wheel in the center. To the right, a large marina is filled with numerous boats and yachts. The water reflects the lights from the buildings and the Ferris wheel. In the foreground, a large purple heart-shaped graphic contains white text.

3. Strategian vaikuttavuusmittarit

Strategian vaikuttavuusmittarit

Väestökehitys

tavoite: väestökasvu +1-1,5 % / vuosi

+0,7%

126 572 hlöä (2025)

lähtötaso: 1,3 %, 125 666 (2024)

Työpaikkakasvu

tavoite: +500 / vuosi,
60 000 työpaikkaa (2035)

55 391 (2023)

lähtötaso: 55 391 (2023)

Kasvihuonekaasupäästöt

tavoite: -80 % (2030)

-53,9 %, 518,8 kt CO2-ekv. (2024)

lähtötaso: 1 124,4 kCO2-ekv. (1990)

Kulutusperäinen hiilijalanjälki

tavoite: Kuopio on jätteen ja kestävästi kuluttava v. 2050

- 26,8 %, 1 105,8 kt CO2-ekv. (2024)

lähtötaso: 1 510,7 kt CO2-ekv. (2005)

Työllisyysaste, 18-64 v.

tavoite: 75-78 % (2035)

70,5 % (2023)

lähtötaso: 70,5 % (2023)

HYTE-kerroin, 0-100

tavoite: >75 (2035)

70 (2025)

lähtötaso: 69 (2024)

Talouden kehitys: vuosikate / poistot, %

tavoite: talous on kestävällä
pohjalla v. 2027 eteenpäin

95,1 % (2025)

lähtötaso: 88,1 % (2024)

Työnantajan suosittelutahto (työntekijät)

tavoite: 85 % (2035)

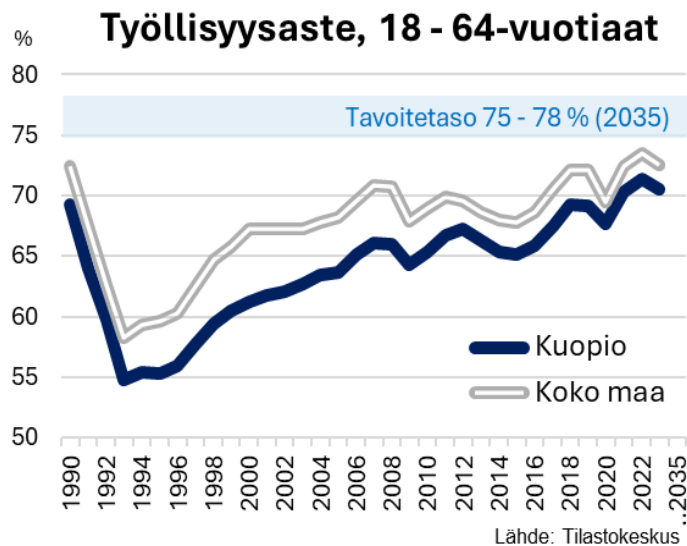
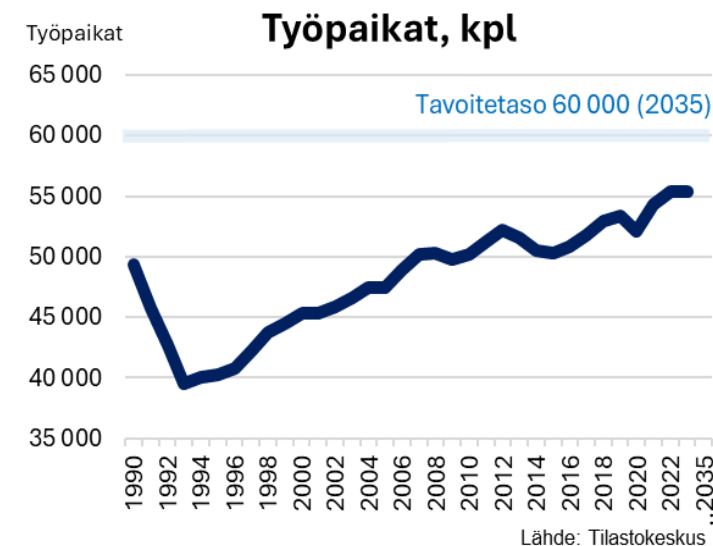
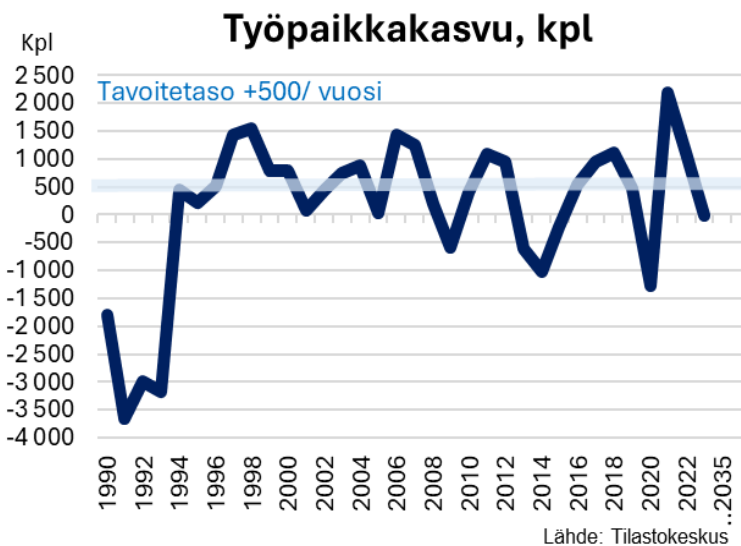
76,3 % (2024)

lähtötaso: 71,9 % (2022)

Asukaskokemus

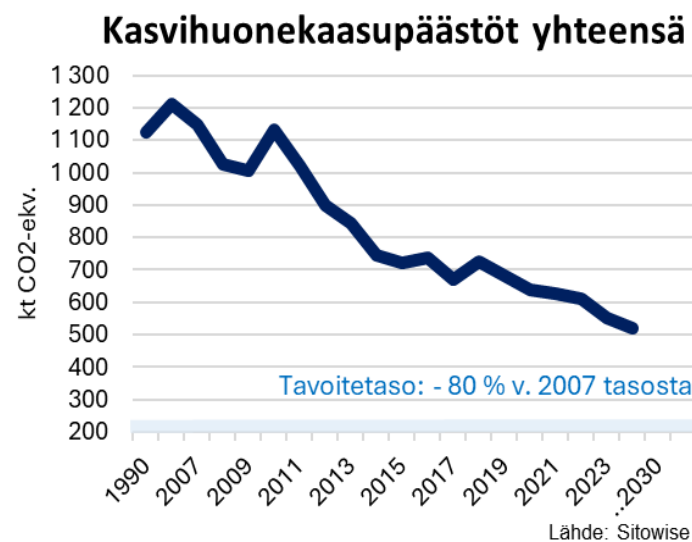
*”Kuopiossa on Suomen tyytyväisimmät
asukkaat vuonna 2035”*

Strategian vaikuttavuusmittarit

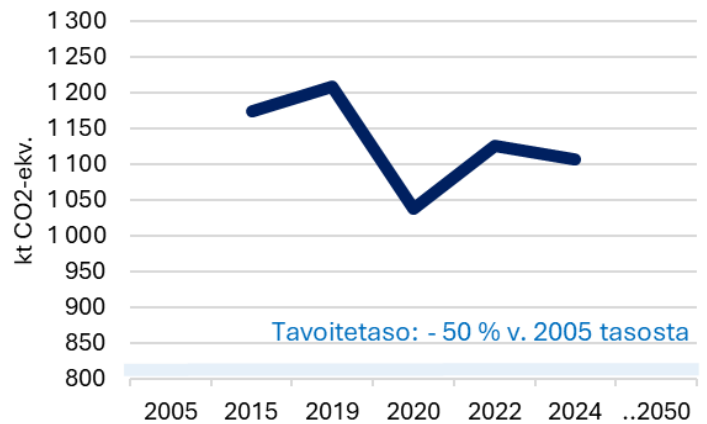
“Kuopio on hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.”

“Kuopio on jätteen ja kestävästi kuluttava vuonna 2050.”

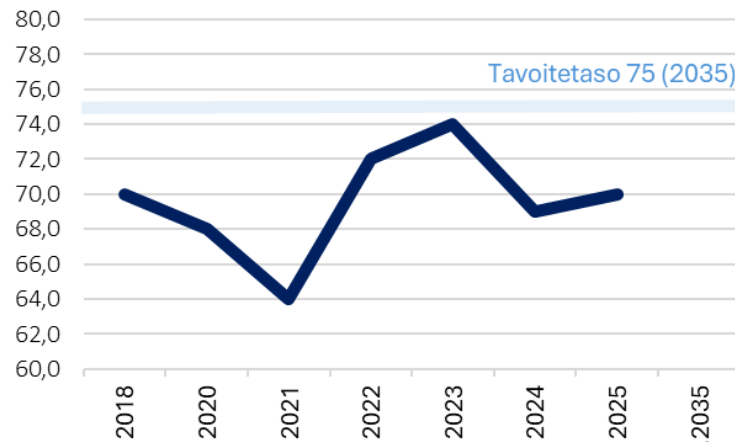
Strategian vaikuttavuusmittarit

Kulutusperusteiset kokonaispäästöt

Lähde: Sitowise & Luke

HYTE-kerroin, 0-100

Lähde: THL

Luodaan uusi mittari

Asukaskokemus
"Kuopiossa on Suomen tyytyväisimmät asukkaat vuonna 2035."

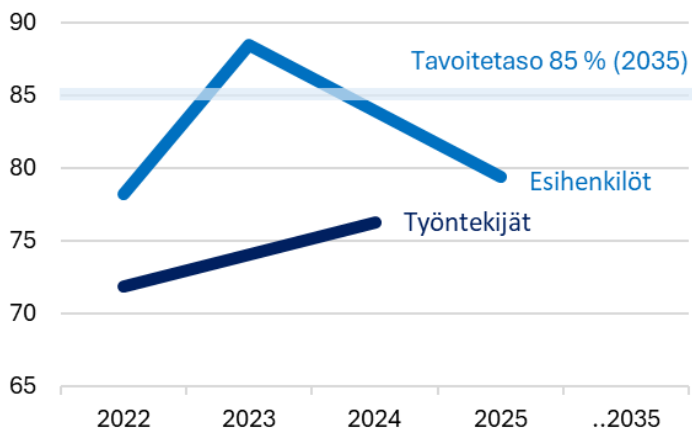
A) Kyselytieto

Valmistellaan vuoden 2027 keväällä uusi kysely, jolla selvitetään asukaskokemusta vuosittain yhdessä verokkikaupunkien kanssa. Kysely kerää asukaskokemus- ja tyytyväisyyssiedon seuraavista teemoista: asuinalueet, palvelut, liikkuminen ja saavutettavuus, toimeentulo ja rittäjyys sekä suosittele- ja pysyvyysaiomukset. Tieto tukee asukastytyväisyyden kokonaiskuvan ja säännöllisen yhteisen seurannan muodostamista.

B) Palvelukokemustieto taustalle

Kerätään yhteen kaupungin jo nyt palvelukohtaisesti keräämä asiakas- ja asukaskokemustieto. Tieto tukee kaupungin alueiden ja palveluiden kehittämistarpeiden tunnistamista sekä tukee näiden kautta kaupunkitasoisen asukaskokemuksen kehittämistä. Tietopakettissa voidaan hyödyntää eri aikoina saatavissa olevia tietolähteitä ja kyselyitä, joilla pureudutaan toimialojen tehtäviin.

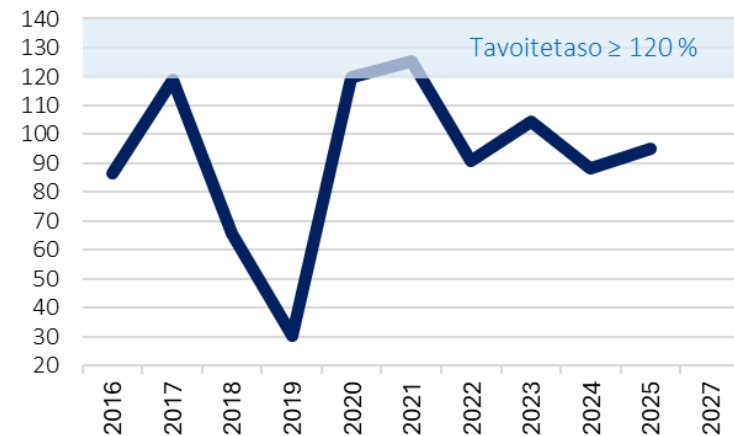
Työntantajan suositellutahto

Lähde: Keva

"Kuopion talous on kestävällä pohjalla vuodesta 2027 eteenpäin."

Vuosikate/ poistot, %

Lähde: Kuopion kaupunki

A photograph of three young people walking outdoors in a city setting. On the left is a young man with light brown hair, wearing a white t-shirt and a necklace. In the middle is a young woman with blonde hair, wearing a purple long-sleeved shirt under white overalls. On the right is a young woman with dark skin and braided hair, wearing a yellow long-sleeved shirt and grey pants. They are all smiling and looking towards the right. A large purple heart shape is overlaid on the bottom left of the image, containing white text.

4. Ohjelman tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit

KUOPIO

Kestävä kasvu

Kuopio on paras paikka yrityksille ja investoinneille. Kuopiossa on kasvutahtoa. Kuopio houkuttelee kansainvälisiä ja kotimaisia osajia ja opiskelijoita elämänoimaiseen kaupunkiin, jossa on kiinnostavat työmarkkinat ja hyvä elämä. Emme kasva hinnalla millä hyvänsä: luonnon ja talouden kantokyky on meille ensiarvoista.

1. Kasvava, kansainvälinen ja monipuolinen elinkeinoelämä

Nykytila

Kuopion elinkeinoelämää leimaavat vahva kasvupotentiaali, elinkeinorakenteen nopea monipuolistuminen sekä kaupungin kunnianhimoinen ja pitkäjänteinen panostus elinvoiman vahvistamiseen. Viime vuosien kehittämistyö on luonut vahvan perustan uudistumiselle ja kestäväälle kasvulle. Samalla globaalin toimintaympäristön murros, geopoliittinen epävarmuus, kiristynyt investointikilpailu ja vihreä siirtymä edellyttävät Kuopiolta entistä rohkeampia ja vaikuttavampia strategisia valintoja.

Kuopion keskeinen kasvumoottori on Savilahden osaamiskeskittymä. Kampusalue kokoaa yhteen yliopiston, yliopistosairaalan, ammattikorkeakoulun ja toisen asteen koulutuksen sekä sektoritutkimuslaitokset, tutkimuslähtöisen kehittämisen ja kasvuyritystoiminnan. Tavoitteena on kehittää Savilahdesta Euroopan mittakaavassa keskeinen – ja omalla painoalallaan johtava – osaamiskeskittymä. Tämä edellyttää kampukselta syntyvien startupien määrän määrätietoista kasvattamista sekä uusien, tutkimukseen, terveys- ja hyvinvointiosaamiseen, lääketeollisuuteen sekä teknisten tieteiden vahvaan kompetenssiin nojaavien yritysten kasvun tukemista ja uusien yritysten houkuttelua alueelle.

Tarvittava muutos

Kuopion elinkeinorakenne monipuolistuu ja kehittyy määrätietoisesti kohti tulevaisuuden kasvualoja. Vihreä siirtymä ja uudet teolliset investoinnit avaavat kaupungin elinkeinoelämälle merkittäviä kasvumahdollisuuksia. Samanaikaisesti Kuopio vahvistaa asemaansa korkean osaamisen ja tutkimuslähtöisen liiketoiminnan keskuksena edistämällä geen-, solu- ja nanoterapioiden (GSN/ATMP) nostamista Suomeen uudeksi strategiseksi kasvun kärjeksi ja kehittämällä Kuopiota alan johtavana kansallisena ja kansainvälisenä osaamiskeskittymänä.

Kuopio profiloituu tulevaisuuden kasvualoilla myös kokonaisturvallisuudessa. Tavoitteemme on rakentaa Kuopioon kokonaisturvallisuuden osaamiskeskus ja vahvistaa ekosysteemiä, joka synnyttää ja houkuttelee puolustus- ja kaksikäyttö-tekniologiatoimijoita. Pohjana tälle ovat alueen vahvuudet ja toimintaympäristö, joiden ympärille voidaan rakentaa yritysyeistyötä, tutkimus- ja koulutuspolkuja sekä testaus- ja kehitysalustoja.

Maaseudun rooli elintarviketuotannon ja huoltovarmuuden vahvistamisessa tunnistetaan ja tavoitteenamme on nostaa elintarvikeketjun jalostusarvoa maakunnassa.

1. Kasvava, kansainvälinen ja monipuolinen elinkeinoelämä, kärkihankkeet

Matkailu

Tavoitteenamme on moninkertaistaa kansainvälisten matkailijoiden määrä kehittämällä Kuopiosta ympärivuotinen matkailu- ja tapahtumakaupunki, jossa Tahko ja Kuopio muodostavat yhdessä vetovoimaisen kokonaisuuden. Keskitymme Tahkon, Puijon, Kallaveden ympäristön ja muiden alueiden kehittämiseen, majoituskapasiteetin lisäämiseen sekä tapahtuma- ja palvelutarjonnan vahvistamiseen kaavoituksen, investointien ja kehittämishankkeiden avulla. Lisäksi tuomme tapahtumatuotannon, urheilun, kulttuurin ja luovat alat kiinteäksi osaksi matkailun ja elinvoiman kasvua.

Yritystonttipalvelut

Varmistamme riittävän ja monipuolisen yritystonttitarjonnan kasvun ja investointien tueksi. Laajennamme tarjontaa uusilla yritysalueilla ja aktiivisella maanhankinnalla. Suurten ja investointivalmiiden tonttien kysyntä kasvaa, ja kaavahankkeiden sujuva eteneminen on kilpailutekijä. Kuopion rooli investointien mahdollistajana vahvistuu, ja yhteistyö seudullisten sekä valtakunnallisten toimijoiden kanssa syvenee.

Työvoiman saatavuuden turvaaminen

Osaamisen perusta luodaan laadukkaissa kasvatus- ja opetuspalveluissa. Osaavan työvoiman saatavuus on keskeinen kasvun edellytys. Kuopio hyödyntää TE-uudistusta yrityslähtöisesti, keskittyen rekrytointiin, osaamistarpeiden ennakointiin sekä koulutuksen ja yritysten kohtaannon parantamiseen. Kansainvälisten opiskelijoiden ja osaajien sitouttaminen alueelle on läpileikkaava tavoite, joka näkyy palveluissa, urapoluissa ja yritysyhteistyössä.

Kuopion kansainvälinen asema vahvistuu tavoitteellisella verkostotyöllä, edunvalvonnalla ja näkyvyydellä. Investointeja houkuttelevalla kilpailukykyisellä toimintaympäristöllä, toimivalla infrastruktuurilla ja vahvalla osaamis pohjalla – mukaan lukien uudet kasvualat, kuten kokonaisturvallisuus sekä osaamisperustaiset teolliset arvoketjut.

Kokonaisuutena Kuopion elinkeinoelämä on murros- ja kasvuvaiheessa. Edellytykset kestäväälle kasvulle ovat hyvät, mutta niiden realisoituminen edellyttää riittävän tonttivarannon, osaavan työvoiman, investointivalmiuden ja kansainvälisen vetovoiman yhtäaikaista vahvistamista. Kansainväliset opiskelijat ja osaajat muodostavat jatkossa yhä tärkeemmän osan alueen työvoimapohjasta.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Kasvava ja elinvoimainen Kuopio 2030
- Maapoliittinen ohjelma 2025
- Viksu Kuopio 2035 (ilmasto- ja resurssiviisaus)
- Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma (LUMO)
- Kuopio Plus -kehittämisohjelma
- Liikkuva Kuopio -ohjelma
- Kulttuuri Kuopio -ohjelma
- Kuopion kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma
- Kuopion maaseutuohjelma 2022–2030

1. Kasvava, kansainvälinen ja monipuolinen elinkeinoelämä

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
1A. Uuden kasvun mahdollistajat, mm. kokonaisturvallisuus, lääkeala ja matkailu, sekä vihreä siirtymä houkuttelevat TKI- ja yritysinvestointeja ja alojen liiketoiminta kehittyy ja yritysten määrä kasvaa.	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikkakehitys Yritysten määrän kehitys toimialoitain Yrityste liikevaihdon kehitys / BKT TKI –menot Uudet yritykset/1000 asukasta/vuosi 	<ul style="list-style-type: none"> Kokonaisturvallisuuden osaamiskeskuksen toiminta vakiinnutetaan ja sitä vahvistetaan Aktiivinen ja systemaattinen Invest-In työ Rahoituksen (esim. EU) tavoitteellinen kotiuttaminen kehitys-/investointihankkeille Kiertotalouden ja vihreän siirtymän arvoverkkojen ja toimintaedellytysten kehittäminen yhdessä sidosryhmien kanssa Vahvistetaan lääkealan ekosysteemiä yliopistoyhteistyöllä ja kansallisella edunvalvonnalla Matkailun toimenpideohjelman laatiminen ja toteuttaminen 	Business Kuopio Strategia ja viestintä
1B. Yritystonttitarjonta vastaa kysyntää ja tukee kasvua: 500 ha uutta elinkeinoaluetta vuoteen 2030 mennessä.	<ul style="list-style-type: none"> Asemakaavoitetut yritysalueet (ha/kem/vuosi) Luovutetun / myydyn yritystonttialan määrä (ha/kem/vuosi) 	<ul style="list-style-type: none"> Elinkeinoalueiden toteuttamista ohjataan Asento-ohjelmassa Elinkeinoalueita priorisoidaan kaavoitusohjelmassa Maanhankinnassa huomioidaan pitkän aikavälin kasvutavoitteet Elinkeinoalueen tontteja esirakennetaan tonttien paremman menekin varmistamiseksi 	Business Kuopio Kaupunkisuunnittelu Maaomaisuuden hall. Kaupunkitekniikka
1C. Luomme yhdessä kumppanien kanssa elinvoimapalvelukokonaisuuden, jossa yritys- ja työllisyyspalvelut, kaavoitus, koulutus ja osaamisen kehittäminen mahdollistavat yritysten tarvitsemat palvelut. Kuopio on TOP 3 parhaiden yrityskaupunkien joukossa.	<ul style="list-style-type: none"> Kaupungin tarjoamia yrityspalveluita käyttäneiden yritysten määrä Yritysten tyytyväisyys kaupungin palveluihin NPS KUOPIOLLE liiketoimintapaikkana Yritysten arviot kunnan palveluista / Kuntabarometri 	<ul style="list-style-type: none"> Palvelukehitys hyödyntäen tiedolla johtamista, digitalisaatiota ja tekoälyä tavoitteena saumattomat ja selkeät asiakaspalvelupolut yrityksille Vahvistetaan elinvoimatoimialan yhteistä toimintamallia, jossa yritysten tarpeet ja kehittyminen ohjaavat palvelujen kohdentamista resurssointia Tuetaan uusien työpaikkojen syntymistä kytkeillä työllisyyspalvelut osaksi yritysten kasvun ja investointien tukemista. Järjestelmällinen asiakasprosessien, asiakastyytyväisyyden ja tuloksellisuuden mittaus 	Business Kuopio Työllisyyspalvelut

2. Koulutus ja osaava työvoima

Nykytila

Kuopio toimii maakunnan työmarkkinoiden veturina ja kaupungin kasvu perustuu osaavan työvoiman saatavuuteen, työkykyyn sekä koulutuksen oikeaan kohdentumiseen. Väestön ikääntyminen ja nuorten ikäluokkien pieneneminen lisäävät osaajapainetta erityisesti sosiaali- ja terveysalalla, varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa sekä teknologian, teollisuuden ja vihreän siirtymän toimialoilla.

Yleissivistävä koulutus muodostaa Kuopiossa osaamisen, osallisuuden ja työelämätaitojen perustan. Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa rakennettava pohja luo edellytykset sujuville koulutuspoluille ja työelämään kiinnittymiselle.

Kuopiossa on monipuolinen koulutustarjonta ja koulutustoimijoilla vahva rooli osaajien tuottamisessa, mutta alueen kyky kiinnittää osaajia työmarkkinoille ei ole riittävä. Kaikki alueelle jäämään haluavat eivät löydä työtä, mikä johtaa osaajien siirtymiseen muualle.

Tarvittava muutos

Osaamista tuottava ja uudistuva koulutusjärjestelmä: Koko koulutusketjua varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen kehitetään yhtenäisenä kokonaisuutena. Koulutuksen laatua, oppimisen tukea ja hyvinvointia vahvistetaan ja koulutusta kohdennetaan joustavasti työelämän tarpeisiin. Jatkuvan oppimisen ja täsmäkoulutusten avulla vastataan muuttuviin osaajatarpeisiin ja vahvistetaan alueen kilpailukykyä.

Nuorten vahvistuva tulevaisuuspolku: Jokaisen nuoren kiinnittymistä koulutukseen ja työelämään vahvistetaan. Tavoitteena ovat sujuvat siirtymät koulutusasteiden välillä, varhainen tuki oppimiseen ja hyvinvointiin sekä työelämäyhteyksien rakentuminen jo opintojen aikana.

Kukoistavat osaajapolut ja pitovoima: Osaajien kiinnittymistä alueelle vahvistetaan tukemalla työllistymistä, yritysten kasvua ja uusien yritysten syntyä. Kansainvälisten osaajien pitovoimaa lisätään ja työllistymistä nopeutetaan sujuvilla, työelämälähtöisillä poluilla koulutuksesta työhön.

Miten muutokseen päästään?

Kuopion alueen yhteistyömalli osaamisen ja työllisyyden kehittämiseen: Koulutusta, työllisyyttä ja työkykyä johdetaan yhtenä kokonaisuutena varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta työelämään asti tiiviissä yhteistyössä kaupungin, oppilaitosten, kolmannen sektorin, palvelutuottajien ja yritysten kanssa. Kokonaisuudessa yhdistyvät osaamisen ennakointi, koulutuspolkujen sujuvuus, koulutuksen kohdentaminen ja työmarkkinoiden tarpeet.

Työelämälähtöinen ja vaikuttava yhteistyö: Oppilaitos- ja yritysyhteistyötä vahvistetaan systemaattisesti kaikilla koulutusasteilla lisäämällä harjoittelu-, oppisopimus- ja työelämälähtöisiä opintopolkuja. Opiskelijoiden siirtymiä työelämään sujuvoitetaan ja urapolkuja kehitetään alueella.

Kestävä osaajapohja ja työkyky: Varhaisen tuen, oppimisen tuen ja hyvinvoinnin ratkaisuja vahvistetaan koko koulutuspolulla. Jatkuvan oppimisen ratkaisuja kehitetään vastaamaan ennakoivasti osaajatarpeisiin. Kansainvälisten osaajien integroitumista tuetaan yhdistämällä palveluita ja nopeuttamalla työllistymistä sekä tukemalla yrittäjyyttä. Työkykyä vahvistavia palveluja kehitetään systemaattisesti, jotta työurat pitenevät ja työvoiman tarjonta kasvaa.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma
- Työllisyysohjelma
- Kuopio Plus -kehittämisohjelma
- Kansainvälisyysuunnitelma
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

2. Koulutus ja osaava työvoima

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	
2A. Uudet alueelliset koulutus- ja työllisyysratkaisut tukevat työntekijöiden ja työpaikkojen tarpeiden yhteensopivuutta sekä uusien työpaikkojen syntymistä. Kuopion työttömyysaste on koko maan keskiarvoa matalampi.	Työttömyysaste Työllisyysaste Tehtyjen työtuntien määrä	<ul style="list-style-type: none"> Otetaan käyttöön yhteinen osaajatarpeiden ennakointiin ja tilannekuvaan perustuva ohjaus, jossa koulutuksen suuntaamista, työllisyyden toimenpiteitä ja osaajavirtoja kohdennetaan erityisesti Kuopion kasvualoille. Rakennetaan malli, jolla osaajapulaa ratkaistaan ennakoivasti, yhdistämällä koulutus, rekrytointi ja työvoiman siirtymät kasvaville aloille. Otetaan käyttöön nopean reagoinnin toimintatapa, jolla vastataan äkillisiin osaajatarpeisiin ja rakennemuutoksiin kohdennetuilla ratkaisuilla (esim. täsmäkoulutus + rekrytointi samanaikaisesti). 	Työllisyyspalvelu Business Kuopio
2B. Kuopio on houkutteleva 26.000 opiskelijan opiskelukaupunki. Yliopisto-opiskelijoista 40 % ja ammattikorkeakouluopiskelijoista 65 % työllistyy alueelle.	Opiskelijamäärä Muualta tulleiden opiskelijoiden määrä koulutusasteittain Nuorten työttömyysaste (%)	<ul style="list-style-type: none"> Kohdennetaan opintojen aikaiset työelämäyhteydet systemaattisesti alueen yrityksiin ja kasvualoille, jotta opiskelijat kiinnittyvät työmarkkinoihin jo opintojen aikana. Otetaan käyttöön yhteinen toimintatapa, jossa alueelle työllistyminen on korkeakoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja työllisyyspalveluiden yhteinen ja seurattava tavoite. Edistetään nuorisotyöttömyyden laskua suuntaamalla nuorten työllisyyttä edistäviä palveluita erityisesti työvoimapulasta kärsiville aloille. Vahvistetaan lukiokoulutuksen erityislinjoja 	Työllisyyspalvelu Business Kuopio Sivistystoimiala
2C. Kansainvälisten osaajien osuus kasvaa 10 %:iin vuoteen 2035 mennessä. Osaajat työllistyvät alueelle ja integroituvat yhteisöön.	Ulkomaalaisten määrä Ulkomalaisten työllisyysaste Ulkomaalaisten työttömyysaste	<ul style="list-style-type: none"> Suunnataan työllisyyspalveluja ja koulutusta ennakoivasti kansainvälisten osaajien nopeaan työllistymiseen kasvualoille yhdistämällä työnhaku, osaamisen tunnistaminen, kielen oppiminen ja rekrytointi yhdeksi etenemispoluksi. Vahvistetaan yritysten kykyä hyödyntää kansainvälistä osaamista kohdentamalla palveluja erityisesti kasvaville ja rekrytoiville toimialoille. Kehitetään Kuopiosta kansainvälisten osaajien kiinnittymisen kilpailukykyinen ympäristö, joka tukee kansainvälisten osaajien työllistymistä ja alueelle jäämistä. 	Työllisyyspalvelu Business Kuopio Sivistystoimiala

3. Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen

Nykytila:

Kuopion kaupunki on kasvanut ja laajentunut, ja kasvu jatkuu. Kehitys eriytyy: kaupunkialue jatkaa kasvuaan ja osa maaseutualueesta hiipuu. Keskeisellä kaupunkialueella kaupunkirakenne on toisaalta täydentynyt ja toisaalta kasvanut etelän suuntaan väljästi rakennettuina asuinalueina. Kuntaliitosten jälkeen koko nykyisen kaupungin kattavaa maankäytön tulevaisuuskuva ja yhtenäistä yleiskaavaa ei ole.

Tarvittava muutos:

Pitkän aikavälin tavoitteena on hiilineutraali ja luontopositiivinen yhdyskuntarakenne sekä muuttuvan ilmaston olosuhteisiin sopeutuva ympäristö. Kaupungin kasvu ohjataan ensisijaisesti olevan yhdyskuntarakenteen sisälle, mikä hillitsee kaupunkialueen laajenemista, hyödyntää valmista infra- ja katuverkostoa, tukee nykyisiä palveluita ja edistää jalan, pyörällä ja joukkoliikenteellä liikkumista. Vihreä siirtymä ja siihen liittyvä elinkeinotoiminta edellyttävät varautumista maankäytön ja liikenteen suunnittelussa.

Suunnittelulla luodaan monipuolisia, viihtyisiä ja yhteisöllisyyttä tukevia asumisen ja työn ympäristöjä. Kaupunginosien asuntotarjontaa monipuolistetaan, ja erityisesti lisätään mahdollisuuksia kaupunkimaiseen pientaloasumiseen ja luonnonläheiseen asumiseen maaseutuajajamissa. Monipuolinen asuntotarjonta tasapainottaa kaupunginosien kehitystä, ylläpitää palveluita ja ehkäisee alueiden eriytymiskehitystä.

Rakentamisessa edistetään resurssiviisaita ratkaisuja: olemassa olevan rakennuskannan hyödyntämistä; ilmastokestäviä materiaali- ja energiaratkaisuja ja puurakentamista. Ilmastoviisaan lähiruoan käyttöä lisätään.

Kuopion yleiskaava 2050: Yleiskaava laaditaan koko kaupungin alueelle. Näin Kuopiota voidaan kehittää yhtenä kokonaisuutena, kunkin alueen ominaisuuksiin perustuen ja niitä vahvistaen. Yleiskaavassa osoitetaan maankäytön ja liikenteen strategiset linjaukset. Olemme sitoutuneet olemaan kiertotalouden edelläkävijäkaupunki ja saavuttamaan kestävän kulutuksen tason vuoteen 2050 mennessä.

Rohkeasti kehittyvä keskusta: Keskustan elinvoima vahvistaa koko Kuopion elinvoimaa ja edistää kestävää liikkumista ja yhteisöllistä kaupunkikulttuuria. Kauppatorin kortteleita ja koko ruutukaava-aluetta kehitetään nykyistä elävämmäksi, monipuolisemmaksi ja houkuttelevammaksi kaupunkikeskustaksi Kallaveden äärellä. Suunnittelussa huomioidaan erityisesti jalankulku- ja pyöräily-ympäristön laatu ja viihtyisyys, kaupunkivihreä ja lähiluonnon saavutettavuus. Kaupunkiympäristön viihtyisyyteen kiinnitetään erityistä huomiota rakennushankkeiden ohjauksella.

Kaupunginosien elämänvoima: Vanhat kaupunginosat saavat uutta elinvoimaa pientalovaltaisesta täydennysrakentamisesta. Uutta pientalotonttitarjontaa luodaan nykyisen kaupunkirakenteen sisälle vahvan joukkoliikenteen äärelle MAL-tavoitteet ja tonttikysyntä huomioiden. Täydennysrakentamisella tuetaan palvelukeskuksia ja vahvistetaan kunkin alueen omaa identiteettiä.

Kukoistavat kylät: Maaseutualueet tarjoavat monipuolisia asumisen ja elinkeinotoiminnan mahdollisuuksia kylissä ja taajamissa, joissa luonto ja järvimaisemat ovat osa asumisen turvallista arkea. Kehitystä tuetaan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti, kehittämällä liikkumista ja lähiliikuntamahdollisuuksia, **edistämällä rantarakentamista** ja huomioiden huoltovarmuuden näkökulmat.

3. Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen, kärkihankkeet

Nykytila

Kuopiossa kaupunkikehityksen kärkihanketoimintaa on tehty nykyisessä muodossaan vuodesta 2012. Kaupunkistrategioissa nimettyinä hankekokonaisuuksina ovat olleet jo valmistunut Asemanseudun kehittäminen ja käynnissä oleva Savilahti-projekti. Kärkihanketoiminta on laajenemassa mm. uuden Kuopio Plus -kärkihankkeen myötä, minkä takia sen resursointia on parannettu, toimintatapoja kehitetty ja roolia kaupunkiorganisaatiossa selkiytetty. Toiminnan vaikuttavuuden kasvattaminen vaatii edelleen kärkihankkeiden tiiviimpää kytkemistä kaupungin johtamiseen ja muihin toimintoihin.

Tarvittava muutos

Organisointi: Kärkihanketoiminnan organisointia ja siihen liittyvää työnjakoa kehitetään edelleen siten, että kaupunkitasoisten, poikkihallinnollisten kaupunkikehityksen kärkihankkeiden vaikuttavuutta voidaan parantaa. Tarkoitus on edistää koko kaupungin menestystä ja hyvinvointia vastaamalla tulevaisuuden haasteisiin ja mahdollisuuksiin sekä tuomalla yhteen tarvittavat osapuolet yhteisten tavoitteiden ja toteutusten äärelle.

Koordinointi: Kärkihankkeita edistetään koordinoitusti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että useiden teemojen yhdistäminen kasvattaa vaikuttavuutta koko kaupungin elinvoimaan. Tämän toteuttaminen vaatii, että kehitetään toimintatapoja eri puolilta kerättävän tiedon kokoamiseen selkeiksi tilannekuviksi sekä kaupunkitasoisten etenemissuunnitelmien laatimiseen näiden tilannekuvien pohjalta.

Priorisointi: Hankkeita priorisoidaan aiempaa vahvemmin, hankekokonaisuuksia rakennetaan ja niille luodaan selkeä etenemislogiikka: kun kehittämistoimia yhdistetään tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi ja vaikutukset näkyvät, se myös houkuttelee uusia toimijoita ja investointeja.

Erillishankkeista kärkihankkokonaisuuksiksi: Kehittämishankkeet kytketään aiempaa tiiviimmin kärkihankkokonaisuuksiin, jotta valmistelu ja toteutus etenevät samaan suuntaan ja ovat paremmin yhteensovittavissa. Yhteinen tavoite on, että kärkihankkeet tuottavat näkyviä ja mitattavia muutoksia kaupungin elinvoimaan ja asukkaiden arkeen: tekeminen etenee priorisoituina kokonaisuuksina, yhteistyössä ja selkeällä etenemislogiikalla.

Vaikuttavat hankekokonaisuudet: Kärkihankesalkkua laajennetaan ja sen sisältöä terävöitetään. Kuopio Plus – Kuopion sydämen kehittämishanke kokoaa ja synnyttää vaikuttavia hankekokonaisuuksia, joiden kautta kaupungin ydinalueen kehittämistä viedään eteenpäin pitkäjänteisesti. Kuopio Plus auttaa saavuttamaan suunniteltujen kehittämistoimien, kuten joukkoliikenteen runkolinjauudistus, palvelurakenteen kehittäminen ja täydennysrakentamisselvitys, tavoitteita ja kasvattamaan niiden vaikuttavuutta.

3. Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen, kärkihankkeet

Miten muutokseen päästään?

Kaupunkikeskustan uusi aika: Keskusta on kaupungin käyntikortti ja identiteetin ydin sekä asumisen, elinkeinoelämän ja palveluiden keskittymä. Se on myös kestävän liikkumisen solmukohta sekä matkailun ja tapahtumien sydän. Keskustan kehittämistä viedään eteenpäin aiempaa koordinoitummin osana Kuopio Plus -kokonaisuutta, jotta keskustan elävyys, vetovoima, saavutettavuus ja arjen toimivuus näkyvät tulevaisuuden keskustassa.

Savilahti 2.0: Savilahden, Neulamäen ja Savisaaren synergiasta muodostetaan innovaatioiden, koulutuksen ja tutkimuksen kokonaisuus sekä uudenlaisen urbaanin asumisen ja arjen ympäristö. Savilahtea vahvistetaan yritysten ja tutkimuksen kasvualustana ja samalla rakennetaan kokonaisuudesta asumisen ”uusi lippulaiva”, jossa vesistö, luonto ja urbaani elämä laadukkaine palveluineen yhdistyvät. Tavoitteena on edistää mahdollisuutta toteuttaa alueella ”Uuden asumisen messut” hakien uudenlaiseen messukonseptiin yhteistyökumppaneita sekä laatia kokonaisratkaisu vesija ranta-alueiden tasapainoiselle hyödyntämiselle.

Modernit lähiöuudistukset: Vanhojen asuinalueiden kehittäminen nähdään elinvoimatekona, joka perustuu alueiden omiin vahvuuksiin (luonto, kulttuuri, palvelut, historia, yhteisö). Tavoitteena on vahvistaa hyvinvointia, turvallisuutta, yhteisöllisyyttä ja paikallista identiteettiä asukkaiden, yritysten ja kaupungin välisen yhteistyön avulla.

Liikennejärjestelmän kehityskuva 2040: Tuetaan liikenneyhteyksien suunnitelmallista kehittämistä laajoina, vaikuttavina hankekokonaisuuksina, mikä osaltaan voi avata uusia ulkopuolisen hankerahoituksen hyödyntämismahdollisuuksia. Hankealueen sisäistä saavutettavuutta parannetaan mm. kehittämällä joukkoliikenteen runkolinjoja sekä kävely- ja pyöräily-yhteyksiä. Lisäksi yksityisautoilun ja pysäköinnin tarpeet huomioidaan, jotta liikenne on sujuvaa ja täydennysrakentaminen voi edetä suunnitelmien mukaisesti.

Hankealueen ulkoista saavutettavuutta parannetaan mm. edistämällä Savon radan kehittämistä (esim. Kurkimäki – Kuopio – Rissala -kaksoisraide) sekä parantamalla yhteyksiä vt5:n ja kaupunkialueen välillä.

Toiminnallisen sisällön roolin nosto: Kärkihankkeiden elinvoima-, kestävyys- ja hyvinvointitavoitteiden saavuttaminen vaatii sitä, että Kuopio jatkaa panostamista kestäväan kehitykseen, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan edistämiseen sekä erilaisiin tulevaisuuden kannalta tärkeisiin teknisiin teemoihin (esim. viisas liikkuminen, energia- ja dataratkaisut). Lisäksi näiden rinnalla hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden, osallisuuden, kaupunkikulttuurin ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen on tärkeää nostaa keskeisiksi kehittämisteemoiksi. Yhteistyötä oppi- ja tutkimuslaitosten, yritysten, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa vahvistetaan esimerkiksi hankeyhteistyön osalta.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Viksu Kuopio – ilmasto- ja resurssiviisas Kuopio 2035
- Kuopion luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2024–2030 (LUMO)
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
- Kuopion ASENTO-ohjelma
- Kuopio Plus -kehittämissuunnitelma
- Liikkuva Kuopio -ohjelma
- Kulttuuri Kuopio -ohjelma
- Kiertotalouden Green Deal -sitoumus
- Puurakentamisen ohjelma
- Kuopion kaupunkiseudun MAL -sopimus 2024–2035 (2024)
- Kuopion kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma
- Kuopion arkkitehtuuripoliittinen ohjelma (2017)
- Kuopion maaseutuohjelma 2022–2030

3. Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>3A. Asuntotonttitarjonta vastaa kysyntää ja asumisratkaisut ovat ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviä. Asuntoja valmistuu 1 000 asuntoa/vuosi. Lisätään kaupunginosien täydennysrakentamista ja kaavoitetaan maaseudulle 1000 rakennuspaikkaa vakituiseen asumiseen vuoteen 2030 mennessä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uusien asuntojen määrä (kpl), tavoite 1000 asuntoa / vuosi. • Rakennuspaikkojen määrä hyväksytyissä kaavoissa maaseudulla (kpl), tavoite n. 250 rakennuspaikkaa /vuosi. • Uusi asuntokerrosala hyväksytyissä asemakaavoissa eriteltynä kerrostalot ja pientalot sekä okt-tonttien määrä (kerrosala / vuosi, tontti / vuosi) • Kaavoitetun uuden asunto- ja elinkeino-rakentamisen kerrosalan sijoittuminen vahvan joukkoliikenneverkon palvelualueelle (% k-m2), tavoite: asunnoista 80 % ja elinkeinorakentamisesta 60 % (k-m2)) 2030 	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjelmoimme asuntotuotantoa ASENTO-ohjelmassa ja kaavoitusohjelmassa, joissa painotamme täydennysrakentamista ja monipuolista asuntotarjontaa sekä erityisesti pientaloasumista. Tuemme täydennysrakentamiskaavojen etenemistä. • Osoitamme uuden rakentamisen pääasiassa vahvan joukkoliikenneverkon palvelualueelle. • Edistämme asumisen mahdollisuuksia maaseudulla • Laadimme koko Kuopion yleiskaava 2050 	<p>Koko kaupunkiorganisaatio, Kaupunkisuunnittelu Kaupunkitekniikka Liikunta-, kulttuuri- ja yhteisöpalvelut</p>

3. Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
3B. Strategiset kaupunkikehityshankkeet, mm. Savilahti, Kuopio Plus ja kaupunkikeskustan kehittäminen vahvistavat vetovoimaa.	<ul style="list-style-type: none"> •Nettomuutto •Keskustan elinvoimaluku •Keskustan vapaiden liiketilojen osuus •Savilahden oppilaitosten tutkinto-opiskelijoiden määrä 	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutetaan Kuopio Plus – Kuopion sydämen kehittämishankeen (sis. Savilahden ja keskustan) kehittämisohjelmaa tavoitteineen kaupunkitasoisesti ja poikkihallinnollisesti. • Kärkihankkeen alueelta muodostetaan vaikuttavia uusia hankekokonaisuuksia esim. Keskustan kehittämiskokonaisuus, vierekkäisten kaupunginosien yhteishankkeet (esim. Savilahti ja Neulamäki), lähiöuudistukset, liikennejärjestelmän kehityssuunnitelmat, toiminnalliseen sisältöön liittyvät kehittämisteemat). • Huolehditaan alueellisten osahankkeiden etenemiseen liittyvien kriittisten vaiheiden toteutumisesta (esim. toteutusmallit, tarvittavat kokoavat-/yleissuunnitelmat, Keskustan kehittämissuunnitelma, Torin länsireunan asemakaava) • Lukiokoulutuksen, varhaiskasvatuksen ja nuorisopalvelujen vahvistaminen Savilahden alueella • Hyödynnetään ulkopuoliset hankerahoitusmahdollisuudet 	Koko kaupunkiorganisaatio, Strategiset kaupunkikehityshankkeet, kaupunkisuunnittelu,
3C. Toteutamme puhtaita ja älykkäitä energiaratkaisuja. Lämpö ja sähkö tuotetaan puhtain energiaratkaisin v. 2030.	<ul style="list-style-type: none"> • Uusiutuvien energialähteiden osuus energian tuotannossa (sähkö ja lämpö) (%) • Uusiutuvien energialähteiden osuus kaupungin toimitiloissa (%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Yleiskaavassa 2050 huomioidaan puhtaan energiatuotannon ratkaisut. • Pienydinvoimalan mahdollistavat asemakaavat • Kaupungin toimitilojen energiaratkaisut perustuvat uusiutuvaan energiaan 	Kuopion Tilapalvelut Strateginen maankäyttö Asemakaavoitus

3. Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen

Tavoite valtuustokaudelle 2026 – 2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>3D. Edistämme kestäväää kulutusta ja kiertotaloutta sekä lähiruoan käyttöä ja puurakentamista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kulutusperusteiset CO₂-päästöt/asukas (t CO₂-ekv.), tavoite 6,9 t CO₂-ekv. 2030 • Korjatut kerrosneliöt suhteessa uudiskerrosneliöihin (kaupungin hankkeissa) • Lähiruoan (itäsuomalainen) osuus ruokapalveluissa (% kokonaisostoista) • Koulujen ja päiväkotien 5 viikon kiertävän ruokalistan hiilijalanjälki • Toteutuneet puurakentamisen kohteet / vuosi 	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutamme vähähiilistä / puurakentamista kaupungin omissa hankkeissa. • Selvitämme kaupungin palvelutuotannolle tarpeellisten rakennusten korjattavuuden ensisijaisena vaihtoehtona purkamisen ja uudisrakentamisen sijaan. • Lisäämme kierrätysmateriaalien käyttöä rakentamisessa ja kunnossapidossa. • Edistämme Hepomäen kiertotalousalueen toteuttamista. • Tarjoamme kaupungin ruokapalveluissa ravitsemussuositusten mukaista ja ilmastoviisasta ruokaa lisäten lähiruoan osuutta. 	<p>Kaupunkisuunnittelu Kaupunkitekniikka Maaomaisuuden hallinta Tilapalvelut Sivistystoimiala Talous- ja omistajaohjaus Servica</p>

4. Vaikuttaminen ja tunnettuus

Nykytila

Kuopio on tällä hetkellä Suomen toiseksi vetovoimaisin kaupunki, joka tunnetaan alueellisesti ja seudullisesti vahvasti. Kaupungin vetovoima näkyy muuttovoittona, joka tulee pääasiassa maahanmuuton kautta. Kuopio kasvaa noin prosentin vuosivauhtia, mikä nostaa sen valtakunnallisesti kasvukeskusten joukkoon. Valtakunnallinen ja kansainvälinen tunnettuus vaatii kuitenkin merkittävää panostusta näkyvyyteen ja aktiiviseen vaikuttamistyöhön sekä verkostojen hyödyntämiseen.

Kaupungit kilpailevat kansainvälisesti investoinneista, osaavasta työvoimasta, opiskelijoista ja innovaatioista. Tämän vuoksi kaupunki haluaa panostaa vaikuttamiseen, saavutettavuuteen ja tunnettuuteen entistä enemmän – nämä nähdään kasvun ja elinvoiman mahdollistajina. Vaikuttamista on lähdetty organisoimaan ja resursoimaan entistä tavoitteellisemmin.

Visiona on, että Kuopio on saavutettava ja kansainvälinen osaajakaupunki, jonka kestävä kasvu säteilee vaurautta ja hyvinvointia miljoonan ihmisen vaikutuspiiriin. Kuopio on Suomen suurten kaupunkien joukossa keskeinen kestävän kaupunkipolitiikan määrittelijä. Kuopion asema hyvinvointi-, lääke- ja terveysosaamiskeskitymänä vahvistuu ja Kuopio tunnetaan merkittävänä kokonaisturvallisuuden toimijana, vetovoimaisena matkailukohteena ja dynaamisena vihreän siirtymän veturina.

Tarvittava muutos

- Aktiivinen vaikuttaminen Kuopiolle keskeisissä asioissa ja rakenne, jossa vaikuttamista johdetaan.
- Aktiivinen verkostotyö ja strategiset kumppanuudet on määriteltävä ja ne toimivat Vaikuttamista tuetaan vaikuttamisviestinnällä.
- Kuopion tunnettavuuden ja vetovoiman vahvistaminen kansallisesti ja kansainvälisesti.

Miten muutokseen päästään?

Vaikuttamissuunnitelma konkretisoi strategian tavoitteita vaikuttamisen ja edunvalvonnan osalta, määrittelee vaikuttamisen periaatteet ja rakenteet sekä vuosittain hyväksyttävät vaikuttamisen kärjet ja toimenpiteet. **Vaikuttamisviestintäsuunnitelmassa** määritellään ne kohderyhmät, kanavat ja viestit, joilla Kuopio lisää tunnettuuttaan ja edistää edunvalvonnan kannalta tärkeitä tavoitteita.

Kaupungin vaikuttamistyö ja johtamisjärjestelmä tukevat systemaattista vaikuttamista ja tehtävä on yhteinen. Vaikuttaminen on kaikkien toimialojen ja vastualueiden vastuulla olevaa toimintaa. Aktiivinen vaikuttaminen vaatii kaikkien mukanaoloa.

Vaikuttamista tukevat verkstorakenteet: sidosryhmäyhteistyö, kumppanuudet ja verkostot ml. seutuyhteistyö, joita tarkastellaan ja vahvistetaan samassa yhteydessä sekä viestintä, jonka kokonaisuutta ja työkaluja valjastetaan aikaisempaa tehokkaammin vaikuttamisen ja tunnettuuden edistämiseen.

Vahva Kuopio-brändi on kaupungille kilpailuetu. Se tekee näkyväksi ja sanoittaa ne asiat, joiden puolesta Kuopio toimii ja jotka tulee muulle maailmalle kertoa. Kuopio-brändi pohjaa kaupunkistrategiaan ja sitä johdetaan yhtenäisillä kaupunkitasoisilla linjauksilla Strategia- ja viestintä -vastuualueelta. Brändi elää ja kehittyy ajassa, vaikuttamisen kärjet huomioiden. Brändiä rakennetaan ja vahvistetaan mm. markkinointiviestinnällä, joka perustuu verkostomaiseen malliin. Siinä kaupunki, matkailuyhtiöt, elinkeinopalvelut, oppilaitokset, kulttuuritoimijat, urheiluseurat ja yritysverkostot tekevät tiivistä yhteistyötä strategisten vaikuttavuus- ja tunnettuustavoitteiden toteuttamiseksi.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Vaikuttamissuunnitelma (KH 23.3.2026)
- Kasvava ja elinvoimainen Kuopio ohjelma (6/2025)

4. Vaikuttaminen ja tunnettuus

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>4A. Aktiivinen vaikuttaminen ja verkostoituminen tukevat kasvua ja lisäävät tunnettuutta. Erityisenä painopisteenä saavutettavuuden edistäminen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reputation and Trust: Veto- ja pitovoimatutkimus (potentiaaliset ja omat asukkaat) • Taloustutkimuksen kuntien imago tutkimuksen sijoitus (yrityspäätäjät) • Taloustutkimuksen opiskelukaupungit-tutkimus • Keskeisten edunvalvontatavoitteiden toteutuminen (esim. saavutettavuus: eteni/ei edennyt) • Strategisten kumppanuuksien määrä / laatu (esim. aktiiviset kumppanuudet vs. nimetyt kumppanuudet) 	<ul style="list-style-type: none"> • Laaditaan vaikuttamissuunnitelma ja toteutetaan linjattuja vaikuttamistoimenpiteitä yhdessä verkoston kanssa • Vaikuttamissuunnitelman kautta kaupungin johtamisen rakenne tukee systemaattista vaikuttamista ja johto jakaa vastuun vaikuttamistyöstä • Seudullisen sekä kansainvälisen yhteistyön vaikuttavuuden kasvattaminen • Laaditaan vaikuttamissuunnitelmasta johdettu vaikuttamisviestintäsuunnitelma ja toteutetaan suunniteltuja viestinnän toimenpiteitä • Vahvistetaan Kuopion tunnettuutta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla 	<p>Strategia ja viestintä Kaikki toimialat osaltaan Verkosto, sidosryhmät</p>

KUOPIO

Elämän- voima

Kuopiolainen kasvatus ja opetus tuottaa osaavia ja yhteiskuntaa rakentavia kansalaisia. Hyvä elämä ja elämänvoima syntyy turvallisesta yhteisöstä, joukkuehengestä ja aktiivisesta elämästä. Paikka, johon kuulua ja josta kurkottaa. Terveellinen ja hyvä kaikille – luonnolle ja ihmisille. Luonnoltaan ainutlaatuinen.

5. Laadukas kasvatus ja opetus

Kuopion kaupungin kasvatuksen ja opetuksen laatua uhkaa toimintaympäristön muutos, talouden haasteet, osaavan ja kelpoisen työvoiman saanti ja kehittämistyön riittämätön resursointi. Strategisesti on tärkeää varmistaa kasvatus- ja opetustyötä tekevien ammatillinen osaaminen ja kehittyminen. Johtamis- ja kehittämistyölle on varattava riittävästi aikaa, resursseja ja tukea. Sivistyksen vahvistaminen tukee demokratian säilymistä yhteiskunnassa.

Kuopiolainen laadukas kasvatus, opetus ja koulutus tarkoittaa yhtenäistä kasvun ja oppimisen polkua. Se on kokonaisuus, jossa lapsen ja nuoren kasvu, oppiminen ja hyvinvointi ovat toiminnan keskiössä ja jossa pedagoginen laatu, yhdenvertaisuus ja ammatillisuus toteutuvat johdonmukaisesti arjessa. Lisäksi laadukas kasvatus ja opetus rakentuu ajatuksesta, että kaikki palvelut tuotetaan lapsen ja nuoren etu edellä. Tämä näkyy kasvun ja oppimisen ilon mahdollistamisena, oikea-aikaisena tukena sekä turvallisena ja kannustavana toimintaympäristönä. Tavoitteena on koulutuksellinen tasa-arvo, oppimistulosten paraneminen sekä oppimiserojen kaventuminen.

Laatu tarkoittaa ennen kaikkea korkeaa pedagogista ja sisällöllistä tasoa sekä tulevaisuusorientoituneisuutta. Laadukas kasvatus ja opetus edellyttää kelpoista ja osaavaa henkilöstöä, pedagogisesti perusteltuja ratkaisuja, monipuolisia työtapoja ja arviointia sekä jatkuvaa toiminnan arviointia ja kehittämistä.

Laadun keskeinen osa on elinikäisen oppimisen edistäminen. Jokaiselle lapselle ja nuorelle luodaan myönteinen, tutkiva ja itseohjautuva suhde oppimiseen, joka kantaa läpi elämän. Varhaiset oppimiskokemukset rakentavat perustan tulevaisuuden osaamiselle, työelämävalmiuksille ja jatkuvalla ammatillisella ja henkilökohtaisella kasvulla. Laadukas kasvatus ja opetus näin ollen paitsi mahdollistaa oppimisen tässä hetkessä, myös vahvistaa oppijan valmiuksia toimia muuttuvassa maailmassa ja jatkuvasti kehittää osaamistaan.

Laadukas kasvatus ja opetus toteutuu turvallisessa oppimisympäristössä, jossa vuorovaikutus on myönteistä ja kunnioittavaa, lapsi ja oppilas kokee osallisuutta, kiusaamista ehkäistään systemaattisesti ja yhteisöllinen toimintakulttuuri vahvistuu. Oppimisympäristö ei rajoitu vain tiloihin, vaan sisältää myös koulun ja varhaiskasvatuksen ulkopuoliset ympäristöt, verkostot ja yhteisöt. Näissä ympäristöissä vahvistuvat oppilaan joustavat ja siirrettävät taitokokonaisuudet, jotka tukevat elinikäistä oppimista.

Laadukas kasvatus ja opetus varmistaa lasten ja nuorten sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen, kuten oikeuden opetukseen ja oppimisen tukeen, oikeuden turvalliseen oppimisympäristöön, oikeuden osallisuuteen ja ohjaukseen, oikeuden omaan kieleen ja kulttuuriin ja yhdenvertaisen kohtelun. Nämä ovat keskeisiä laadun kriteerejä ja arvioinnin kohteita. Toimintaa arvioidaan säännöllisesti ja sitä kehitetään käyttäjä-, henkilöstö- ja oppimistulostiedon pohjalta. Johtaminen ja päätökset tehdään tietoon perustuen.

Laadukas kasvatus ja opetus nähdään myös strategisena menestystekijänä, joka tukee kaupungin elinvoimaa, ehkäisee syrjäytymistä, rakentaa osaavaa ja osallistuvaa kansalaisuutta ja vahvistaa hyvinvointia pitkällä aikavälillä. Elinikäisen oppimisen perusta luodaan varhaiskasvatuksesta lähtien, ja se heijastuu koko yhteiskunnan osaamiseen, työllisyyteen ja hyvinvoinnin kehitykseen.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma (sis. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma)
- Liikkuva Kuopio -ohjelma
- Kulttuuri Kuopio -ohjelma
- Kuopio Plus -kehittämisohjelma
- Kansainvälisyysuunnitelma

5. Laadukas kasvatus ja opetus

Nykytila

Kasvatus ja opetus muodostavat yhteiskunnan perustan vahvistamalla sivistystä, joka tukee toimivaa demokratiaa, ymmärrystä ja yhteiskunnallista luottamusta. Kasvatus-, opetus-, koulutus- ja nuorisopalvelut tuottavat muodollisen koulutuksen ohella laaja-alaisia sivistyksellisiä valmiuksia, kuten ymmärrystä itsestä ja maailmasta, kriittistä ajattelua ja empatiataitoja. Kuopiossa nämä palvelut kohtaavat päivittäin kymmeniätuhansia asukkaita.

Toimintaympäristöä haastavat maailmantilanne ja kriisit, kiristynyt kuntatalous, osaavan henkilöstön saatavuus sekä nopeasti kehittyvä digitalisaatio. Lisäksi väestörakenteen muutokset – syntyvyyden lasku, muuttoliike, väestöryhmien eriytyminen ja lisääntyvä maahanmuutto – edellyttävät palvelujen järjestämisen ja toimintatapojen jatkuvaa uudistamista.

Kehittämis- ja johtamistyöhön on taloustilanteen vuoksi rajallisesti resursseja. Kuopion maantieteellinen laajuus, väestön keskittyminen kaupunkialueelle ja yksikkökoon mukanaan tuoma rakenteiden hajanaisuus vaikeuttavat pedagogista johtamista, yhtenäisten laatuikäntöjen toteuttamista ja palvelujen yhdenvertaista laatua.

Tarvittava muutos

Kuopion kasvatuksen ja opetuksen laadun vahvistaminen edellyttää selkeitä johtamisrakenteita, yhdenmukaisia toimintatapoja ja osaamisen tavoitteellista kehittämistä. Yhteistyötä tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa vahvistetaan elinvoiman lisäämiseksi, osaavan ja kelpoisen henkilöstön saatavuuden parantamiseksi sekä yksiköiden ammatillisen kasvun ja pedagogisen kehittämisen tueksi. Johtamistyötä kehitetään siten, että vastuut ovat oikeasuhteiset ja toimintamallit selkeät.

Laadun varmistamiseksi tarvitaan seurantatyökaluja, vertailutietoa sekä vahvempaa tiedolla johtamista ja arviointirakenteita, jotta kehittäminen perustuu tietoon ja muodostaa jatkuvan parantamisen kokonaisuuden. Näin Kuopio voi varmistaa lapsille ja nuorille pedagogisesti laadukkaana, yhdenvertaisen sekä hyvinvointia ja tulevaisuususkkoa vahvistavan kasvatuksen ja opetuksen, ja rakentaa laadukkaista palveluista ja lukiokoulutuksen erityislinjoista kaupungin vetovoimatekijän.

Miten muutokseen päästään?

Muutoksen toteuttaminen edellyttää kaupungin strategisen johdon, kasvatuksen ja opetuksen toimialajohdon, yksikköjohtajien, henkilöstön sekä HR-, talous-, analytiikka- ja opiskeluhoitojen asiantuntijoiden tiivistä yhteistyötä. Yhteistyöhön osallistetaan myös lapset, nuoret ja perheet sekä muut asiakkaat.

Lasten, nuorten ja opiskelijoiden hyvinvoinnin, oppimisen ja motivaation parantamiseen kohdennetaan yhteisiä tukitoimenpiteitä.

Kasvatus- ja opetushenkilöstön osaamista, työhön kiinnittymistä ja minäpystyvyyttä kehitetään yhteisö- ja tiimiosaamismallin ja tutkimusyhteistyön avulla sekä lujittamalla yhteistyörakenteita.

Vahvistetaan ja rakennetaan korkeakoulu-yhteistyötä.

Vahvistetaan lukiokoulutuksen erityislinjoja vetovoimatekijöinä.

Kehitetään kasvattajien ja opettajien ja ohjaajien digitalisaatioon ja tekoälyyn liittyvää osaamista.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma (sis. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma)
- Liikkuva Kuopio -ohjelma
- Kulttuuri Kuopio -ohjelma
- Kuopio Plus -kehittämisohjelma
- Kansainvälisyysuunnitelma

5. Laadukas kasvatus ja opetus

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>5A. Lapsille ja nuorille mahdollistetaan kasvun ja oppimisen ilo ja he saavat ammattimaista kasvatusta, opetusta ja tukea.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kelpoisen henkilöstön määrä (%-osuus henkilöstöryhmästä) • Asiakastyytyväisyys- ja laatukselyt: kaverisuhteet • Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilan seuranta (hyvinvointi-kertomus vuosiraportteineen): Indikaattori: Osuus oppilaista ja opiskelijoista, jotka kokevat koulunkäynnin / opiskelun mielekkääksi ja innostavaksi (%). • Oppilaiden poissaolojen seuranta • Tuen piirissä olevien oppilaiden määrä 	<ul style="list-style-type: none"> • Vahvistetaan koulutusyhteistyötä korkeakoulujen kanssa • Yhteisöllisyyttä kehittämällä luodaan oppimisen iloa • Luodaan ja vahvistetaan hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviä rakenteita toimintaan • Henkilöstön osaamisen kehittämiseen malleja ja rakenteita vahvistetaan • Lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen tuki järjestetään saumattomasti läpi eri nivelvaiheiden. <ul style="list-style-type: none"> ○ Tuen toteutumista arjessa (mitä konkreettisia tukitoimia oppilas saa) ○ Tuen laatua ja saavutettavuutta (pääseekö tukeen ajoissa, osana ryhmää) ○ Toimintakulttuuria ja yhteistyötä (onko tuki koko koulun, ei vain erityisopettajan harteilla) • Nuorisopalveluja vahvistetaan ja toimintamuotoja kehitetään 	<p>Sivistyslautakunta</p>

5. Laadukas kasvatus ja opetus

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>5B. Lasten ja nuorten oppimistulokset paranevat ja oppimiserot kaventuvat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Perusopetuksen 7.lk:n äidinkielen ja matematiikan oppimistulokset KARVI (oppimistulokset ja -erot) • Kouluterveyskyselyn koulumotivaatio-osuus • Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus ikäluokasta • tutkintokoulutukseen valmentava koulutuksen opiskelijamäärä • Oppilaskohtaisten (perusopetus ja lukio), varhaiskasvatuslasten ja esioppilaiden tukipäätösten määrät 	<ul style="list-style-type: none"> • Pyritään lisäämään vetovoimaa kelpoisen henkilöstön saamiseksi • Toteutetaan tutkitusti vaikuttavia toimia henkilöstön motivoitumisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi, jotta laadukkaan, varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien mukaisen kasvatuksen ja opetuksen toteuttaminen voidaan varmistaa. • Varmistetaan riittävä, ajantasainen osaaminen ja resurssit kasvatukseen, opetuksen, koulutuksen ja tuen toteuttamiseen. • Kartoitetaan henkilöstön osaamistarpeet • Vahvistetaan henkilöstön osaamista erilaisin osaamisen kehittämismallein ja koulutusyhteistyöllä. • Kehitetään toimintamalleja lasten ja nuorten oppimistulosten parantamiseksi. • Lisätään eri kieli- ja kulttuuriryhmien kasvatukseen, opetukseen ja ohjaukseen liittyvää osaamista ja kehitetään kieli- ja kulttuuritietoisuuden toimintamalleja • Vahvistetaan lasten ja nuorten kasvun ja opin polkua ja sen yhtenäisyyttä • Kehitetään perusopetuksen jälkeisen nivelvaiheen tukimuotoja ja kokonaisuutta (TUVA, OTE, aikuisten perusopetus, suomi toisena kielenä -opetus, pajatoiminta) 	<p>Sivistyslautakunta</p>

6. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat

Nykytila

Hyvinvoiva, oppimis-, työ- ja toimintakykyinen väestö on elinvoimaisen, kasvavan ja kukoistavan Kuopion peruspilari. Kuopiolaisten hyvinvointia haastavat valtakunnallisesti tarkasteltuna huomattavan korkea fyysinen sairastavuus sekä mielenterveyden ongelmat. Haasteisiin kytkeytyy epäedullisia elintapoja, kuten vähäistä fyysistä aktiivisuutta, nikotiinituotteiden ja muiden päihteiden käyttöä, mutta myös yksinäisyyttä sekä alentunutta työkykyisyyttä ja työelämäosallisuutta.

Alueelliset erityispiirteet ja ikärakenteen muutos edellyttävät erityishuomiota. Hyvinvoinnin laadukasta ja vertailukelpoista tietopohjaa halutaan edelleen vahvistaa. Asukkaiden hyvinvoinnin tilaa seurataan ja raportoidaan vuosittain sekä laajemmin valtuustokausittain **hyvinvointikertomuksessa**. Asukkaiden hyvinvointia edistetään systemaattisesti Kuopion **hyvinvointisuunnitelmaan** kootuilla toimenpiteillä.

Kuopion kaupungin hyvinvoinnin edistämisen työ painottuu ennaltaehkäiseviin ja hyvinvointia suojaavaan toimintaan ja toiminnan mahdollistamiseen. Hyvinvoinnin edistämisen työstä vastaavat osaltaan kaikki kaupungin toimialat ja vastualueet osana omaa työtä yhdessä asukkaiden ja kumppaneiden kanssa. Tavoitteena on, että eri toimijoiden saman tavoitteen eteen tekemä työ näkyy positiivisena kehityksenä asukkaiden hyvinvoinnin tilassa.

Kuopiolaisten kokemus kuulumisesta ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa itseään koskeviin asioihin on parannettavaa. Erityisesti toisen asteen opiskelijoista liian harva kokee voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.

Urheilukaupunki Kuopio: Kuopio on vahva urheilukaupunki, jossa on hyvät ja monipuoliset harjoitusolosuhteet, aktiivinen seuratoiminta, toimiva urheiluakatemia, merkittäviä tapahtumia ja kehittyvä tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja osaamisympäristö. Kokonaisuus on kuitenkin hajallaan, eikä kaupungilla ole yhteistä ohjausta, selkeitä rooleja, yhteisiä mittareita tai yhtenäistä urheilukaupunkibrändiä.

6. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat

Tarvittava muutos

Asukkaiden hyvinvoinnin tilan paraneminen

Hyvinvointitietoa hyödynnetään toiminnan ja palveluiden suunnittelun taustalla kaupunkitasoisesti, jotta asukkaiden hyvinvointi lisääntyy. Hyvinvoinnin ja osallisuuden tilan laadukas ja vertailukelpoinen tietopohja vahvistuu hyvinvointitiedolla johtamisen ja päätöksenteon tueksi. Ennakointi ja hyvinvointisuunnitelman kytkös talouden ja toiminnan suunnitteluun sekä seurantaan poikkihallinnollisesti vahvistuu.

Kuopiolaisten kokemus kuulumisesta ja osallistumismahdollisuuksista itseään koskeviin asioihin paranee valtuustokauden aikana. Erilaisten vuoropuhelun, osallisuuden ja vaikuttamisen menetelmät ja mahdollisuudet paranevat koko Kuopion alueella ja kaikessa kehittämistyössä..

Urheilukaupunki Kuopio on pitkäjänteisesti toimiva monipuolinen kaupunki, jossa toiminta perustuu vastuullisuuteen, tasa-arvoisuuteen sekä laadukkaaseen ja innovatiiviseen urheilutoiminnan kehittämiseen. Valtuustokauden aikana toiminnot kootaan ja roolit selkeytetään sekä urheilukaupunki Kuopio-brändi rakennetaan.

Miten muutokseen päästään?

Hyvinvointitiedolla johtamisen poikkihallinnollisuuden vahvistaminen sekä pitkäjänteinen ja systemaattinen hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden toteutus.

Hyvinvoinnin edistämässä toiminnan painopistekärjet johdetaan ajankohtaisesta hyvinvointitiedosta tarve- ja ilmiölähtöisesti. Tulevien vuosien kärjet tulevat olemaan: mielenhyvinvoinnin ja liikkumisen sukupuolituneet erot sekä tyttöjen ja poikien eriytyvän kehityksen ehkäisy, asukasosallisuus osana toiminnan suunnittelua, yhteinen hyvinvointi ja luontopositiivisuuden vaaliminen elämisen ympäristöissä, sekä yhteisöllisyys ja sosiaalinen hyvinvointi osana eriytymisen ehkäisyä. Painopisteitä tarkastellaan vuosittain tarpeen mukaan.

Toimenpiteitä täsmennetään hyvinvointisuunnitelmaa täydentävissä erillisissä ohjelmissa, kuten esimerkiksi Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -ohjelmissa. Kulttuuri Kuopio -ohjelman toimenpiteistä erityinen huomio kiinnitetään kulttuurin ja taiteen vapaakentän toimijoiden toimintaedellytysten edistämiseen yhteistyössä sidosryhmien, kumppaneiden ja toimijoiden kanssa. Ohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamisella Kuopio vahvistaa määrätietoisesti asemaansa taide- ja kulttuuri-kaupunkina.

Osallisuuden kaupunkitasoisten menetelmien kehittäminen ja erityisesti suunnitteluosallisuuden vahvistaminen ja asukaskokemuksen kehittäminen Meidän Kuopio -osallisuusmallin mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään kaikkien palvelujen kehittämisessä asukkaiden ja sidosryhmien osallisuuteen suunnitteluvaiheessa.

Urheilukaupunki Kuopio -kehittämissuunnitelman laatiminen ja toimenpiteiden toteuttaminen yhdessä sidosryhmien, kumppaneiden ja toimijoiden kanssa.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
- Meidän Kuopio -osallisuusmalli
- Liikkuva Kuopio -ohjelma
- KulttuuriKuopio -ohjelma
- Kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma
- LUMO-ohjelma
- Kuopio Plus -kehittämisohjelma
- Kuopion alueen urheiluakatemia Menestyssuunnitelma 2028
- Kuopion maaseutuohjelma 2022–2030

6. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>6A. Edistämme kaikkien asukkaiden liikunnallisia, kulttuurista ja sosiaalista aktiivisuutta sekä harrastusmahdollisuuksia tiiviissä yhteistyössä kumppaneiden kanssa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Asukkaiden hyvinvoinnin tilaa seurataan valtuustokausittain laajan hyvinvointikertomuksen ja vuosittain vuosiraporttien kautta. Vastuualueet kirjaavat vuosittaiset toimenpiteensä talousarvioon ja käyttösuunnitelmaan. Hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan harrastavat Lasten ja nuorten heikko fyysinen toimintakyky Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, lapset ja nuoret Kulttuuripalvelujen alueellinen saatavuus kotoa, kirjasto, vos-museo, teatteri (3km) Tuntee itsensä yksinäiseksi, lapset ja nuoret Kokee ryhmän / luokan ilmapiirin hyväksi Harrastaa jotain ainakin kerran viikossa, lapset ja nuoret Osana HYTE- kertoimen parantamista, yksittäiset hyte-prosessi-indikaattorit: Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit, Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja, Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille, Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa, Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin. 	<p>Toteutetaan hyvinvointisuunnitelmaa 2026-2030. Hyvinvointisuunnitelmaan on koottu keskeiset toimenpiteet kaikkien asukkaiden liikunnallisen, kulttuurisen ja sosiaalisen aktiivisuuden sekä harrastusmahdollisuuksien edistämiseksi tiiviissä yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Tarkemmat toimenpiteet on koottu keskeisesti Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -ohjelmiin.</p> <p>Kehitetään Kulttuuri kuuluu kaikille -kehittämislän mukaisesti taide- ja kulttuuripalveluja/-toimintaa painottaen yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.</p> <p>Tuetaan Kuopio kuuluu kaikille -kehittämislän mukaisesti asukkaiden aktiivisuutta ja harrastamista kehittämällä tilojen, kaupunkiympäristön ja palveluiden monikäyttöisyyttä, saavutettavuutta ja viestintää.</p> <p>Kehitetään liikkumisympäristöjä kannustamaan omatoimista liikkumista niin lähiympäristöissä kuin sisätiloissa, tukemaan ohjattua seuratoimintaa, urheilua ja -tapahtumia.</p> <p>Tunnistetaan ja poistetaan koettuja liikkumisen esteitä, kehitetään ja tuetaan saavutettavia ja vaikuttavia yhdessä liikkumisen toimintamalleja ja tuetaan liikkuvan elämäntavan omaksumista.</p> <p>Vahvistetaan edelleen vuoropuhelua ja yhdessä tekemisen mahdollisuuksia kulttuuri-, liikunta- ja muiden järjestötoimijoiden sekä asukkaiden ja eri organisaatioiden kanssa (Kulttuuri tehdään yhdessä -kehittämislän).</p>	<p>Koko kaupunkiorganisaatio Sivistys Elinvoima Yhteiset palvelut</p>

6. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>6A. Kuopio vahvistaa asemaansa Suomen johtavana urheilukaupunkina.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Olympiakomitean, lajiliittojen ja aluejärjestöjen tähtiseura -laatu- ja omaavien liikunta- ja urheiluseurojen määrä • Kaupungin stipendisäännön mukaisesti palkittujen kansainvälisesti menestyneiden urheilijoiden ja valmentajien määrä • Urheilukaupunki Kuopio mielikuvamittaus • Johtavan urheilukaupungin mittarit määritetään ja asetetaan tarkemmin Urheilukaupunki Kuopio -kokonaisuuden yhteydessä 	<ul style="list-style-type: none"> • Urheilukaupunki Kuopio -kokonaisuuden määrittäminen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Urheilun olosuhteiden kehittäminen ja mahdollistaminen päivittyvän Liikkuva Kuopio-ohjelman mukaisesti ○ Urheiluakatemiatoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen ○ Seuratoiminnan laadun kehittäminen ○ Urheilun tapahtumatoiminnan edistäminen ○ Urheilun TKIO-toiminnan rakenteen määrittely ja edistäminen Savilahdessa ○ Urheilukaupunki Kuopio brändäys ja myönteinen huippu-urheiluviestintä 	<p>Koko kaupunki-organisaatio Sivistys Elinvoima Yhteiset palvelut</p>

6. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>6B. Painopisteenä ovat erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevat ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisemme päihde- ja mielenterveysongelmia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Asukkaiden hyvinvoinnin tilaa seurataan valtuustokausittain laajan hyvinvointikertomuksen ja vuosittain vuosiraporttien kautta. Vastualueet kirjaavat vuosittaiset toimenpiteensä talousarvioon ja käyttösuunnitelmaan. Korkea positiivinen mielenterveys, lapset ja nuoret Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, lapset ja nuoret Ei ole kiusattu koulussa lukukauden aikana Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, lapset ja nuoret 	<p>Toteutetaan hyvinvointisuunnitelmaa 2026-2030. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevat ennaltaehkäisevät toimenpiteet sekä päihde- ja mielenterveysongelmia ennaltaehkäisevät toimenpiteet sisältyvät vuosien 2026–2030 hyvinvointisuunnitelmaan.</p> <p>Vahvistetaan ajankohtaisiin ilmiöihin puuttumista, viestintää, yhteisöllisyyttä ja puheeksi ottamista sekä arkiympäristöjä tukemaan kohtuukäyttöä ja päihteettömyyttä.</p>	<p>Koko kaupunkiorganisaatio Sivistys Elinvoima Yhteiset palvelut</p>

6. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>6C. Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet palveluiden kehittämisessä lisääntyvät</p>	<ul style="list-style-type: none"> Osallisuusmallin toimenpiteet Tehty/Ei tehty Palaute osallisuusmallin toimenpiteistä. Kehitetään vuodelle 2027 toimintaa palautteen perusteella, jota kerätään eri väestöryhmiltä. Asukkaiden luottamus Kuopion päätöksentekoon on kasvanut Kuopiolaisten luottamus poliittisiin päätöksentekijöihin on lisääntynyt (4,8 asteikolla 0–10 vuonna 2024), Pohjois-Savon hyvinvointikysely) Kuopiolaisten tunne siitä, että voi vaikuttaa itseään koskeviin asioihin asuinseudullaan on kasvanut (4,5 asteikolla 0–10 vuonna 2024), Pohjois-Savon hyvinvointikysely Vaikutusmahdollisuutensa lukioissa (14,2 % v. 2024) ja ammatillisissa oppilaitoksessa (28 % v. 2024) hyväksi tuntevien osuus opiskelijoista on kasvanut, Kouluterveyskysely 	<p>Meidän Kuopio -osallisuusmallin toimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kaupunginjohtaja asettaa osallisuuden kehittämisryhmän Kirjataan osallisuuden kehittäminen kaikkien toimialojen toimintasääntöihin Laaditaan ohjeet asukkaiden yhdenvertaiseen osallisuuteen ja osallistumiseen Koulutetaan henkilöstöä Tuetaan päätösten vaikutusten ennakoarviointien laajaa käyttöönottoa ja monialaisuutta Vuosittaiset foorumit (maaseutu, kaupunki, hyvät väestösuhteet) Pitäjäraatien avulla tuetaan lähidemokratiaa kaikilla maaseutualueilla Tuetaan osallisuutta tukevaa toimintaa uuden Meidän Kuopio -yhteisöllisen toiminnan tuen avulla. Kehitetään kuopiolaisten osallisuuden mittaamista. 	<p>Koko kaupunki-organisaatio Sivistys Elinvoima Yhteiset palvelut</p>

7. Terveellistä ja turvallista elämää tukeva elämisen ympäristö

Nykytila

Kuopiossa elinympäristöä suunnitellaan ja kehitetään toimialat ylittäen, ja asukkaat ovat yleisesti tyytyväisiä asuinalueisiinsa sekä luonnon läheisyyteen. Ihmisten hyvinvointi, luonto ja rakennetut ympäristöt kytkeytyvät vahvasti toisiinsa.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen, ilmastoturvallisuus, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja luontokadon torjuminen edellyttävät kaupungilta aiempaa johdonmukaisempia toimia. Kaupunki on sitoutunut luontoposiitivisuuteen yhdessä Suomen suurimpien kaupunkien kanssa, mutta luontokatoa ei ole vielä pystytty pysäyttämään.

Kuopio sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaan Pohjois-Savon lehtokeskuksen alueella, joten Kuopion kaupungilla on iso vastuu lehtometsien ja lehtolajiston suojelussa. Arvokkaita luontokohteita sijaitsee keskeisellä kaupunkialueella, mistä aiheutuu ristiriitoja luonnonsuojelun ja muiden maankäyttötarpeiden välille.

Tarvittava muutos

Kuopion on kehitettävä elinympäristöjen suunnittelua ja päätöksentekoa siten, että ilmastoturvallisuus, luontokadon torjunta, monimuotoisuuden vahvistaminen ja luontoympäristön hyvinvointivaikutukset integroidaan systemaattisesti kaikkiin ratkaisuihin. Elinympäristön kehittämisen on perustuttava johdonmukaiseen toimialojen väliseen yhteistyöhön sekä kaupungin elinvoima, ilmasto- ja luontotavoitteiden yhteensovittamiseen.

Hiilineutraalius ja luontoposiitivisuus 2030 mennessä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että rakentaminen toteutetaan hiilineutraalisti ja voimistuviin ilmastoriskeihin varaudutaan kattavasti, jotta yhdyskunnan toiminta ei vaarannu ja asukkailla on turvallinen elinympäristö. Luontoposiitivisuus edellyttää, että turvaamme aikaisempaa paremmin ja tehokkaammin arvokkaat luontokohteet ja käytämme maankäytön suunnittelussa ja toteutuksessa luontohaittojen lieventämishierarkiaa: luonnolle aiheutuvat haitat ehkäistään ja minimoidaan tai mikäli luontohaittoja ei voida estää, ne korvataan toisaalla.

7. Terveellistä ja turvallista elämää tukeva elämisen ympäristö

Kohti hiilineutraalia ja luontoposiitivista Kuopiota

Kuopio etenee kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä ja tavoittelee jätteettömyyttä sekä kestäväää kulutusta. Päästöjen vähentäminen erityisesti tieliikenteessä, teollisuudessa, työkoneissa ja maataloudessa edellyttää laaja-alaisia toimenpiteitä. Vuoden 2030 jälkeen Kuopion on pystyttävä toteuttamaan palvelunsa hiilineutraalisti.

Yhdyskuntarakenteen tiivistyessä on varmistettava ilmanlaatu, meluntorjunta, viherympäristöjen säilyminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

Maankäyttöpäätöksissä on tarkasteltava rinnakkain vaikutuksia luontoon, hiilensidontaan ja ilmastopäästöihin. Kuopio on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen ja luontoposiitivisuuteen, mikä edellyttää aktiivisia ja johdonmukaisia päätöksiä, jotta luonnolle syntyy kokonaisuutena enemmän hyötyä kuin haittaa.

Kuopion kaupunki on mukana 10-kaupunkien luontositoumustyössä ja luonnon monimuotoisuutta mittaavien mittarien kehitystyössä. Siinä kehitetään parhaillaan luonnonarvohehtaarien tilinpitoa yhdeksi keskeiseksi luonnon monimuotoisuuden mittariksi, mutta tässä vaiheessa kehitystyö on vielä kesken. Samoin resilienssi-indeksi ja kokonaisturvallisuutta tai huoltovarmuutta koskevat mittarit ovat kehitettäviä, jotka voidaan lisätä ohjelmaan, kun ne valmistuvat.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Viksu Kuopio – ilmasto- ja resurssiviisas Kuopio 2035 (2024)
- Kuopion luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2024–2030 (LUMO) (2024)
- Niityt ja avoimet alueet 2025-2026 Viherpalveluohjelma (2026)
- Kuopion kaupunkiseudun MAL-sopimus 2024–2035 (2024)
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelma 2035 (2024)
- Seudullinen kestävä liikenteen suunnitelma SUMP 2040 (2026)
- Kuopion seudun kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma (2023)
- Kuopion esteettömyyden yleissuunnitelma (2024)
- Hyvinvointisuunnitelma 2026–2030
- Kuopio Plus kehittämissuunnitelma (2026–2040)
- Kuopion maaseutuohjelma 2022–2030 (2022)
- Kuopion meluntorjunnan toimintasuunnitelma (2024)
- Kuopion strateginen metsäsuunnitelma (2022)
- Liikkuva Kuopio -ohjelma 2023–2030 (2023)
- KulttuuriKuopio -ohjelma (2023)
- Kuopion kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma (2022)
- Kuopion arkkitehtuuripoliittinen ohjelma (2017)

7. Terveellistä ja turvallista elämää tukeva elämisen ympäristö

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>7A. Edistämme hiilineutraalisuutta, ilmastokestävyyttä ja luontopositiivisuutta. Luonnon monimuotoisuus vahvistuu ja saavutettava lähiluonto lisää asukkaiden hyvinvointia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Alueelliset CO₂-päästöt/asukas (t CO₂-ekv.), tavoite: 2 t CO₂-ekv./asukas 2030 Kaupungin metsien hiilinielut (kt CO₂) Uusien luonnonsuojelualueiden määrä (ha), tavoite 500 ha Taajaan asutun alueen latvuspeitto (%) 	<ul style="list-style-type: none"> Huomioimme ilmasto- ja luontonäkökulmat kaikissa prosesseissa esim. ilmasto- ja luontotoimien tarkistuslistojen avulla, jotta toteutamme luontopositiivisia, hiilineutraaleja ja ilmastonmuutokseen sopeutuvia ratkaisuja. Kaupungin tonttituotanto sekä oma korjaaminen ja rakentaminen toteutetaan luontoarvot huomioon ottaen ja vähähiilisesti, edeten kohti hiilineutraalia ja luontopositiivista toteutusta. Teemme luontoselvitykset hyvissä ajoin ennen tai osana kaavoitusprosesseja. Turvaamme arvokkaat luontokohteet ja käytämme luontohaittojen lieventämishierarkiaa suunnittelussa ja toteutuksessa. Suojelemme 500 ha lisää kaupungin metsiä ja soita. Ennallistamme ja hoidamme luonnontilaltaan heikentyneitä luontokohteita. Säilytämme ja lisäämme kaupunkivihreää sekä viheralueiden monimuotoisuutta ja monikerroksellisuutta. Parannamme viheralueiden saavutettavuutta, esteettömyyttä ja kytkeytyneisyyttä toisiinsa. Kartoitamme rakennetun ympäristön luontotyyppit. 	<p>Kaikki toimialat Elinvoiman toimiala Tilapalvelut</p>

7. Terveellistä ja turvallista elämää tukeva elämisen ympäristö

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
7B. Edistämme kestävien ja viisaiden liikkumismuotojen (joukkoliikenne, pyöräily ja kävely) käyttöä ja toimintaedellytyksiä. Kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuus on 30 % vuonna 2030.	<ul style="list-style-type: none"> Kulkutapaosuudet (%), tavoite: kävely 30 % ja pyöräily 30 % 2030 Joukkoliikenteen matkustajamäärä (milj.käyttäjää/vuosi), tavoite: 11 milj. matkustajaa 2030 Kaavoitettavan uuden asunto- ja elinkeino-rakentamisen kerrosalan sijoittuminen vahvan joukkoliikenneverkon palvelualueelle (% k-m²), tavoite: asunnoista 80 % ja elinkeinorakentamisesta 60 % (k-m²) 2030 	<ul style="list-style-type: none"> Tiiviisti rakennetulla kaupunkialueella toteutamme suunnittelussa palvelujen saavutettavuutta 15 minuutissa kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä. Osoitamme uuden rakentamisen pääasiassa vahvan joukkoliikenneverkon palvelualueelle. Kehitämme joukkoliikenteen palvelutasoa runkolinjoihin perustuen. Pidämme joukkoliikenteen lippujen hintatason kilpailukykyisenä. Lisäämme arkiliikkumista mahdollistamalla kävelyn ja pyöräilyn ympärivuotisuus laadukkailla väylillä ja oikea-aikaisella, laadukkaalla kunnossapidolla. 	Kaupunkisuunnittelu Kaupunkitekniikka

7. Terveellistä ja turvallista elämää tukeva elämisen ympäristö

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>7C. Edistämme asukkaiden arjen turvallisuutta sekä viihtyisiä ja yhteisöllisiä naapurustoja kaupunginosissa, maaseututaajamissa ja kylissä. Kuopiossa asuvat Suomen tyytyväisimmät asukkaat v. 2035.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Asukaskokemus Häiriöindeksi 	<ul style="list-style-type: none"> Luomme hyvinvointia tukevia, viihtyisiä ja arjen fyysisen aktiivisuuteen ja tutustumiseen kannustavia viheralueet ja vesistöt huomioivia arkiympäristöjä. Suunnittelemme esteetöntä ja saavutettavaa ympäristöä huomioiden lapset, ikäihmiset, liikkumis- ja toimintaesteiset. Huomioimme kaikissa suunnitelmissa ja päätöksenteossa yhteisen hyvinvoinnin (ihmiset, luonto ja ympäristö sekä eläimet). Mahdollistamme asukkaiden omaehtoisen kulttuuritoiminnan järjestämisen ja kehitämme monimuotoista kulttuuri- ja taidetoimintaa yhdenvertaisesti. Vahvistamme huoltovarmuutta ja arjen kokonaisturvallisuutta varmistamalla kriittisten palveluiden ja infrastruktuurin toimivuuden myös häiriötilanteissa. Huolehdimme korkeatasoisesta osaamisesta ja resursseista kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisillä aloilla kaupungin omassa toiminnassa. 	<p>Kaupunkisuunnittelu Kaupunkitekniikka Liikunta, kulttuuri ja yhteisöpalvelut Tilapalvelut</p>

KUOPIO

Muutos- voimainen työyhteisö

*Ketterä ja ratkaisukeskeinen organisaatio,
kestävä talous sekä hyvä henkilöstö-
ja asukaskokemus tekee kaupunki-
organisaatiosta halutun työnantajan ja
hyvän joukkueoverin koko yhteisössä.*

8. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Nykytila

Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on ollut kaupungin strateginen painopiste jo pitkään, ja myös Kuopion kaupungin työnantajakuvaa on vahvistettu suunnitelmallisesti. Henkilöstö on kyennyt turvaamaan toiminnan sujuvuuden vaativissa olosuhteissa, joita ovat leimanneet talouden tasapainotustoimet sekä rakenteelliset ja toimintaympäristön muutokset. Toteutettu johtamisjärjestelmän uudistus edellyttää johtamiskulttuurin vahvistamista sekä johtamisen periaatteiden yhtenäistämistä. Henkilöstön työhyvinvointia ja työssä jaksamista on tuettu työkyvyn tuen toimintamallin mukaisesti ja seurattu säännöllisin kyselyin. Keskeisenä voimavarana on koettu työyhteisö ja ihmisläheinen työ. Sairauspoissaoloissa sen sijaan ovat korostuneet mielenterveysperusteiset syyt.

Tarvittava muutos

Strategian kriittiseksi menestystekijäksi on tunnistettu osaava, hyvinvoiva ja uudistumiseen motivoitunut henkilöstö, joka kokee työnantajan houkuttelevaksi ja luotettavaksi. Tämä edellyttää, että henkilöstöjohtamista on vahvistettava kokonaisuutena. Tarvitaan entistä ennakoivampaa ja työhyvinvointia tukevaa henkilöstöpolitiikkaa, joka edistää työkykyä uran eri vaiheissa pitkäjänteisesti. Osaamisen johtamisessa painopiste on strategian mukaisen johtamiskulttuurin kehittämisessä, jossa korostuvat johdonmukaisuus, osallisuus ja tiedolla johtaminen. Samalla vahvistetaan perheystävällistä ja joustavaa työarkea, joka huomioi erilaiset elämäntilanteet. Työnantajakuvan tavoitteena on säilyä houkuttelevana, ja rekrytointiosaamista kehitetään vastaamaan työelämän muutoksiin.

Miten muutokseen päästään?

Muutokseen päästään vahvistamalla johdon mukaista ja yhteisiin periaatteisiin perustuvaa johtamiskulttuuria, kehittämällä esihenkilöiden osaamista, henkilöstön osallisuutta sekä hyödyntämällä ennakoivaa tiedolla johtamista ja oikea-aikaista viestintää. Samalla rakennamme reilua, palveluhenkistä ja kehittämismyönteistä organisaatiokulttuuria. Henkilöstön osaamista, hyvinvointia ja työkykyä vahvistetaan kehittämismahdollisuuksilla sekä mielen hyvinvointia ja ikäjohtamista tukevilla ratkaisulla. Kuopion vetovoimaa työnantajana edistetään tarjoamalla kehitymis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, merkityksellisiä työtehtäviä ja hyvän työympäristön.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma
- Henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Työsuojelun toimintaohjelma
- Työterveyshuollon toimintasuunnitelma

8. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
8A. Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja uudistumiseen motivoitunutta.	<ul style="list-style-type: none"> koulutukseen osallistumispäivät koulutusten määrä / osallistuja (keskim.) sairauspoissaolot pv / htv terveysprosentti Kevan työhyvinvointikyselyt 	<ul style="list-style-type: none"> Vahvistamme johdonmukaista johtamiskulttuuria tukemalla esihenkilöiden osaamista. Hyödynnämme ennakoivaa tiedolla johtamista ja edistämme hyvää henkilöstöjohtamista, joka perustuu oikea-aikaiseen viestintään, osallisuuteen ja palvelutuotannon muutokset huomioiviin resursseihin. Vahvistamme reilua, palveluhenkistä ja kehittämismyönteistä organisaatiokulttuuria lisäämällä osallisuutta sekä henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksia. Kartoitamme ja edistämme työhön liittyviä osaamisen kehittämismahdollisuuksia henkilöstön kehittämisen toimintamallin mukaisesti. Henkilöstön hyvinvointia ja työkykyä tuetaan mielen hyvinvointia edistävillä ja ikäjohtamisen huomioivilla ratkaisuilla sekä työn kuormitusta tasapainottavilla käytännöillä. Kehitämme perheystävällisyyttä sekä työn ja vapaa-ajan yhteensovittamista tukevia joustavia toimintatapoja. 	Henkilöstöpalvelu yhteistyössä toimialojen kanssa
8B. Hyvä poliittinen ja ammatillinen johtaminen luo menestyvää ja palveluhenkistä organisaatiokulttuuria.	<ul style="list-style-type: none"> toimielinten itsearviointi toimialojen toteuttamat asiakastytyväisyyskyselyt 	<ul style="list-style-type: none"> Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteistyötä vahvistetaan luomalla yhteiset toimintaohjeet ja kehittämällä toimintaa niiden pohjalta. Johtamiskulttuuria kehitetään luomalla yhteinen johtamisen malli ja periaatteet. 	<p>Hallinto yhteistyössä toimialojen kanssa</p> <p>Henkilöstöpalvelu koordinoi ja toteutetaan yhteistyössä kaupunginjohtajan johtoryhmän ja toimialojen johdon ja esihenkilöiden kanssa</p>
8C. Kuopio on vetovoimainen työnantaja. Työnantajan suosittelutahto on 85 % vuonna 2035.	<ul style="list-style-type: none"> rekrytointien ja avoimien tehtävien määrä hakijamäärä / avoimet tehtävät hakija- ja lähtökyselyt työnantajan suosittelutahto 	<ul style="list-style-type: none"> Vahvistamme sisäistä ja ulkoista työnantajakuvaa tarjoamalla kehittämis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, mielenkiintoisia työtehtäviä ja merkityksellisen työskentely-ympäristön. Tiivistämme alueellista oppilaitosyhteistyötä kehittämällä yhteisen työelämälähtöisen oppimisen toimintamallin. 	Henkilöstöpalvelu yhteistyössä toimialojen kanssa

9. Palvelut ja rakenteet vastaavat tulevaisuuden tarpeita (9A)

Nykytila

Kuopion palveluverkostosuunnittelua toteutetaan ennakoivasti ja luotettavaan tietoon perustuen. Suunnittelussa huomioidaan kaupungin strategiset kasvun tavoitteet, väestön alueelliset muutokset sekä taloudellinen tilanne.

Palveluverkkoa koskevat hyväksytyt suunnitelmien mukaiset investoinnit esitetään ASENTO-ohjelmassa, ja investointien toteuttamisesta päätetään talousarviossa osana toiminta- ja taloussuunnittelua. Lähipalvelut turvataan silloin, kun ne ovat toiminnallisesti, vaikuttavuuden ja kokonaisuuden kannalta perusteltuja.

Tarvittava muutos

Palveluverkostosuunnittelun tietojen jalostamista tulee edelleen kehittää siten, että ne ovat mahdollisimman käyttökelpoisia ja helposti hyödynnettävissä erilaisissa tietoaaltaisissa. Seudullista yhteistyötä erityisesti sivistyspalveluissa tulee vahvistaa kehittämällä palveluverkkoa kuntarajat ylittävänä kokonaisuutena, joka perustuu ennakoivaan tietopohjaan, pedagogiseen laatuun ja taloudelliseen kestävyteen. Erityistä osaamista vaativat palvelut tulisi järjestää tarkoituksenmukaisina seudullisina ratkaisuin yhteistyössä lähikuntien kanssa. Kuopion roolia yhteistyön mahdollistajana vahvistamalla voidaan edistää lasten ja nuorten yhdenvertaisia oppimismahdollisuuksia, seudun elinvoimaa ja palvelujen pitkän aikavälin kestävyttä.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Kuopion kaupungin palveluiden digitasomittari
- Kuopion palveluverkkosuunnitelmat
- ASENTO-ohjelma ja kaupungin talousarvio (toiminta- ja taloussuunnitelma)
- Kuopion hankintaohjelma
- Kuopion dataohjelma
- Kuopion kaupungin tietosuojaohjelma
- Kuopio Plus -kehittämisohjelma

9. Palvelut ja rakenteet vastaavat tulevaisuuden tarpeita – digitalisaatio (9B)

Nykytila

Kaupunki kehittää digitaalisia palveluja, tiedolla johtamista ja uusia teknologioita, mutta kehittäminen on hajautunutta ja nojaa yksittäisiin hankkeisiin sekä niukkaan resursointiin ja vaihtelevaan osaamiseen. Digipalveluja uudistetaan, mutta ennakointi, yhteiset toimintamallit ja palvelukokonaisuuksien systemaattinen priorisointi eivät vielä kaikilta osin tue tavoitetilan saavuttamista. Datatietojen ajantasaisuus ja yhteentoimivuus kehittyvät, mutta eivät vielä täysimääräisesti mahdollista ennakoivaa päätöksentekoa ja sujuvia asiakaspolkuja. Tekoälyn nopea yleistymisen ja kehitys kiihdyttävät digitaalista murrosta. Tekoälypalveluita syntyy nopeasti ja odotukset tuottavuuden parantumisesta kasvavat.

Tarvittava muutos

Digitalisaatio, uudet teknologiat, tiedolla johtaminen ja ennakointi kytetään strategialähtöisesti jatkuvaan kehittämiseen, jotta palvelut ja päätöksenteko sujuvoituvat ja 70–75 % palveluista on saatavissa sähköisesti vuonna 2035. Digipalvelujen kehittämisen painopiste siirretään palveluprosessien kokonaisuudistamiseen: hyvin hallittu, ajantasainen ja yhteentoimiva tieto sekä kestävä arkkitehtuuri muodostavat ratkaisujen perustan. Digitaalisten palveluiden suunnittelussa lainsäädännön noudattaminen on läpileikkaavia periaatteita. Tekoälyä hyödynnetään hallitusti, vaiheittain ja ihmisen vastuu varmistuen. Tekoälymuutos vauhdittaa tulevana vuosina kaupungin uudistumista tekemällä palveluista sujuvampia ja työn arjesta vaikuttavampaa. Tavoitetta seuraava digitasomittari tarkastelee tilannetta kuudesta eri näkökulmasta (käyttäjäkokemus, tehokkuus, automaatioaste, vaikuttavuus, saavutettavuus ja digitaalinen kypsyyss).

Miten muutokseen päästään?

Muutosta johdetaan suunnitelmallisesti tavoitteita ennakoiden ja priorisoiden. Ohjausta ja päätöksentekoa vahvistetaan yhteisellä kehittämisen mallilla ja selkeällä päätöksentekomallilla. Muutoksen läpivienti varmistetaan riittävällä resursoinnilla ja osaamisen kehittämisellä läpi organisaation. Palveluprosessin omistajan ja tietohallinnon yhteinen tekeminen vahvistetaan niin, että data, integraatiot ja arkkitehtuuri tukevat yhteentoimivia, turvallisia ja vaikuttavia digipalveluja. Laadukas, yhteentoimiva tieto ja kestävä arkkitehtuuri luovat perustan ratkaisuille, jotka parantavat palvelujen laatua ja päätöksenteon ennakoitua. Palveluprosessin omistajat ottavat palveluiden kehittämisessä huomioon palvelun monikanavaisuustarpeen. Tekoäly otetaan käyttöön mahdollisimman vaikuttavasti ja hallitusti, vaiheittain ja yhteisten periaatteiden mukaisesti, samalla vahvistuen osaamista ja keventäen rutiinityötä. Ylläpidetään palvelurekisteriä, joka toimii digitasomittauksen seurannan pohjana.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Kuopion kaupungin palveluiden digitasomittari
- Kuopion palveluverkkosuunnitelmat
- ASENTO-ohjelma ja kaupungin talousarvio (toiminta- ja taloussuunnitelma)
- Kuopion hankintaohjelma
- Kuopion dataohjelma
- Kuopion kaupungin tietosuojaohjelma
- Kuopion kaupungin tekoälypalveluiden käyttö- ja käyttöönotto-ohje
- Kuopio Plus -kehittämisohjelma
- Kuopion maaseutuohjelma 2022–2030

9. Palvelut ja rakenteet vastaavat tulevaisuuden tarpeita

Tavoite valtuustokaudelle 2026–2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/toteutus
<p>9A. Palveluverkosto ja -rakenteet vastaavat kaupungin kasvua. Toimimme yhteistyössä kaupunkikonsernin ja kuntakumppaneiden kanssa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Lapsi- ja oppilaskohtaisten palvelujen hintojen kehitys eri yksiköissä (euroa/palvelu, euroa/lapsi, euroa/oppilas) Osallistumis- ja täyttöasteet palvelutiloissa (neliö/oppilas, täyttöaste%/lapsi) Kaupungin hallinnassa olevien toimitilojen määrän (m²) muutos 	<ul style="list-style-type: none"> Toteutetaan ja kehitetään ennakoivaa palveluverkkosuunnittelua, joka perustuu tietoon ja ennusteisiin palveluverkon muutoksista. Palvelut toteutetaan kokonaistaloudellisesti ja tehokkaasti ylikapasiteettia vähentäen sekä tilojen käyttöä tehostaen. Tavoitteena ovat tilatehokkuuden parantaminen; tyhjistä tiloista luopuminen ja vajaakäyttöisten tilojen tilankäytön tehostaminen. Kuntayhteistyön mahdollisuudet selvitetään aina palveluja suunniteltaessa Kuopion rajakuntien kanssa sekä asiakkaiden tarpeiden mukaan. Tehdään yhteistyötä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä erilaisten asumispalvelujen suunnittelussa kuopiolaisille. Seutuyhteistyöllä turvataan palveluita ja palveluverkosta ihmisille ja eläimille, myös varautumisen näkökulmasta. (KEVI 2030). 	<p>Kaikki</p>

9. Palvelut ja rakenteet vastaavat tulevaisuuden tarpeita

Tavoite valtuustokaudelle 2026 – 2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/ toteutus
<p>9B. Digitalisaatio, uudet teknologiat, tiedolla johtaminen ja ennakointi sujuvoittavat palveluita ja päätöksentekoa. Palveluista 70-75 % on saatavissa sähköisesti vuonna 2035.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kuopion kaupungin digitasomittari (käyttäjäkokemus, tehokkuus, automaatioaste, vaikuttavuus, saavutettavuus ja digitaalinen kypsyys) 	<ul style="list-style-type: none"> Digikehittämisen toimintamallin ja päätöksenteon kehittäminen. Digitalisoidaan palveluprosesseja, lyhennetään käsittelyaikoja ja automatisoidaan manuaalisia työvaiheita. Edistetään palveluiden digitalisointia hyödyntämällä nykyisiä teknologioita sekä uusia tekoäly- ja automaattioratkaisuja hallitun kokeilukulttuurin kautta. Digikyvyyden ja tekoälyosaamisen lisääminen Toteutetaan laajempia järjestelmäkokonaisuuksia pistemäisten ratkaisujen sijaan silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Tiedolla johtamisen ja ennakointityön mallin laatiminen. Tiedolla johtaminen on osa päivittäistä johtamista ja päätöksentekoa kaikilla organisaatiotasoilla 	<p>Tietohallinto yhteistyössä toimialojen palveluprosessin omistajien kanssa</p>

10. Kestävä talous

Nykytila

Kuopion kaupungilla on käynnissä talouden tasapainotusohjelma vuosille 2025–2027. Ohjelman tavoitteena on sopeuttaa 35 miljoonan euron rakenteellinen alijäämä ja pysäyttää velkaantumisen kasvu pitämällä investointitaso noin 75 miljoonan euron tasolla. Talouden tasapainottamisessa on edetty johdonmukaisesti: säästöjä on saavutettu ja rakenteellisia uudistuksia on tehty, ja talous on vahvistunut suunnitelman mukaisesti. Työ on kuitenkin kesken ja jatkuu ohjelmakauden loppuun (vuoteen 2027), jotta talous saadaan pysyvästi tasapainoon. Vuodesta 2027 alkaen tavoitteena on, että kaupungin tilinpäätökset ovat ylijäämäisiä.

Hankinnat ovat merkittävä osa kaupungin toimintaa: sisäiset ja ulkoiset ostot sekä investoinnit muodostavat noin puolet kaupungin menoista. Hankintatoimintaa toteutetaan yhteistyössä toimialojen, markkinoiden ja sidosryhmien kanssa, ja käytössä on sekä keskitettyjä että hajautettuja toimintamalleja.

Tarvittava muutos

Painopisteen on siirryttävä yksittäisistä säästöistä pitkäjänteisiin rakenteellisiin ratkaisuihin, joilla vahvistetaan tulorahoitusta ja hillitään velkaantumista. Tasapainoinen talous edellyttää, että sopeutukset, tulopohjan vahvistaminen, investointien hallinta, palveluverkon uudistaminen sekä henkilöstö- ja omaisuusratkaisut etenevät samanaikaisesti ja pitkäjänteisesti. Organisaation on toimittava yhtenä kokonaisuutena, ja johtamisen on vahvistettava ennakkointia sekä muutostyökykyä. Tulopohjan vahvistaminen edellyttää elinkeinopolitiikkaa, joka mahdollistaa työpaikkojen ja veropohjan kasvun.

Miten muutokseen päästään?

Kasvun ja investointikyvyn turvaamiseksi talouden ohjausta vahvistetaan: investoinnit kohdennetaan vaikuttavimpiin kohteisiin ja investointitaso pidetään hallittuna. Toimitilojen on vastattava palvelutuotannon tarpeita ja tiloja käytetään tehokkaasti. Tarpeettomista ja tyhjistä tiloista luovutaan myymällä, purkamalla tai kehittämällä niitä uuteen käyttötarkoitukseen. Kustannusrakenne, velkaantuminen ja investointitaso pidetään hallinnassa, jotta kaupunki voi tuottaa laadukkaita palveluja myös jatkossa.

Henkilöstörakenteen ja henkilöstökustannusten hallintaa vahvistetaan kokonaisvaltaisella henkilöstösuunnittelulla sekä työkaluilla, joilla henkilöstödataa voidaan hyödyntää päätöksenteossa ja johtamisessa.

Hankinnoissa varmistetaan kokonaistaloudellinen vaikuttavuus, vastuullisuus ja strategian toteutuminen. Painopisteenä ovat markkinoiden toimivuuden ja elinvoiman vahvistaminen, innovaatioiden hyödyntäminen sekä hankintojen ennakoiva ja yhtenäinen johtaminen.

Konsernin roolia vahvistetaan strategisten päämäärien saavuttamisessa ja omistaja-arvon tuottamisessa. Kaupunki toimii aktiivisena ja ennakoivana omistajana, ja konserniyhtiöiden merkittävä rooli huomioidaan ohjauksessa. Konserniyhteisöjen omistajuudesta linjataan omistajapoliittisissa linjauksissa, jotka päivitetään vastaamaan Kukoistava Kuopio -strategian tavoitteita.

Hyväksytyt ohjelmat ja suunnitelmat, joihin tavoitteet liittyvät

- Omistajapoliittiset linjaukset (Kaupunginvaltuusto 16.12.2024 § 97)
- Talouden tasapainotusohjelma
- Hankintaohjelma
- Toimitilojen ohjelma
- Kasvava ja elinvoimainen Kuopio 2030

10. Kestävä talous

Tavoite valtuustokaudelle 2026 – 2029	Mittari	Toimenpiteet	Vastuu/ toteutus
10A. Tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja kasvun edellytyksiä luovat investoinnit. Talous on kestäväällä pohjalla v. 2027 eteenpäin.	<ul style="list-style-type: none"> Tilinpäätös on ylijäämäinen vuodesta 2027 alkaen Vuosikate ylittää poistot Investointien tulorahoitus-% on vähintään 75 % Palvelutoiminnan tuottavuuskasvu on 1 %/ vuosi Lainamäärä/asukas € Konsernilainojen ja –vastuiden määrä €/asukas Tyhjien tilojen osuus tilojen kokonaisneliöistä (%) Elinkaarikustannussäästö suhteessa hankintavolyymiin (%) Sopimusperusteisten hankintojen osuus (% kaikista ostoista) 	<p>Laaditaan ennakoiva, monivuotinen taloussuunnitelma, joka mahdollistaa suhdannevaihteluihin varautumisen ja tulevien investointien toteuttamisen.</p> <p>Kaupungin talousarvio ja -suunnitelma (4 vuotta) laaditaan seuraavilla reunaehdoilla:</p> <ul style="list-style-type: none"> tulos on positiivinen vuosikate on vähintään 120 % poistoista Investointikatto vuosille 2026-2029 on yhteensä 300 M€ Investointien tulorahoitus-% on vähintään 75 % Palvelutoiminnan tuottavuuskasvu on 1 %/ vuosi <p>Tyhjistä tiloista luopuminen</p> <p>Hankintojen kokonaistaloudellisuutta ja hankintojen johtamista vahvistetaan elinkaariajattelulla, sopimusohjauksella ja prosessien tehostamisella.</p>	Talous- ja omistajaohjaus Toimialat
10B. Toteutamme aktiivista omistajapolitiikkaa ja edistämme osaavaa hallitustyöskentelyä, joka tukee kaupungin talouden, elinvoiman ja omistaja-arvon vahvistumista.	<ul style="list-style-type: none"> Sitoutuneen pääoman tuotto (%) Yhtiökohtainen omistajastrategia laadittu yhtiöille, joista omistusosuus on yli 10% 	<ul style="list-style-type: none"> Konsernirakenteen muuttaminen vastaamaan kaupungin ydintehtäviä sekä Kukoistava Kuopio –strategian mukaisia tavoitteita. Konserniyhteisöjen yhtiökohtaisten omistajastrategioiden päivitys vastaamaan Kukoistava Kuopio -strategian mukaisia tavoitteita. 	Talous- ja omistajaohjaus

5. Ohjelman seuranta

Ohjelman seuranta

Strategian seuranta ja raportointi

Kukoistava Kuopio -toteuttamisohjelma muodostaa perustan kaupunkistrategian seurannalle sekä talousarvion valmistelulle ja muulle talouden ja toiminnan suunnittelulle. Ohjelman seuranta ja raportointi toteutetaan osana kaupungin vuosittaista toiminnan ja talouden seurantaa kaksi kertaa vuodessa:

osavuosisraportoinnin yhteydessä ajalta 1.1.–30.6.

tilinpäätöksen yhteydessä ajalta 1.1.–31.12.

Ohjelman seuranta koostetaan TargetorPro -järjestelmässä Kuopio -tasolle lautakunta- ja vastuualuetasojen tuottamien seurantatekstien ja mittaritietojen pohjalta.

Mittarit

Ohjelman toteutumista seurataan ja arvioidaan myös kaupunkistrategiassa hyväksytyjen yhdeksän vaikuttavuusmittarin ja Kukoistava Kuopio -ohjelmatyössä määriteltyjen 109 mittarin avulla. Mittaritiedot tallennetaan TargetorPro-järjestelmään (näkyvä: Strategian mittarit 2026) 10 vuoden aikasarjana.

Mittareita tarkastellaan säännöllisesti osana strategian seurantaa. Mittaristoa voidaan tarkentaa strategiakauden aikana esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, tiedolla johtamisen kehittämistarpeiden tai mittaritietojen saatavuudessa tapahtuvien muutosten perusteella.

Arviointi ja ohjelman päivittäminen

Kukoistava Kuopio -ohjelman ajantasaisuutta ja painotuksia tarkastellaan joka kevät osana vuosittaista talousarvion valmistelua. Ohjelmaa voidaan päivittää, mikäli toimintaympäristössä, taloudellisissa reunaehdoissa tai strategisissa tavoitteissa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Vastuut ja roolit

Kaupunginhallitus vastaa kaupunkistrategian toteutumisen ja seurannan kokonaisuudesta osana kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmää.

Lautakunnat, vastualueet ja konserniyhteisöt vastaavat kukin omalta osaltaan valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteuttamisesta sekä niihin liittyvästä raportoinnista ja mittaritietojen tuottamisesta sovitussa aikataulussa.

Strategia- ja viestintäyksikkö vastaa Kukoistava Kuopio -ohjelman seurantatietojen koostamisesta ja raportoinnin yhteensovittamisesta.

6. Kukoistus- indeksi

Kukoistusindeksi

Kukoistusindeksi kuvaa, kuinka kaupunki kykenee tasapainottamaan kasvun, inhimillisen hyvinvoinnin, taloudellisen kestävyys ja ekologisen kantokyvyn.

Se mittaa, kuinka hyvin kaupunki onnistuu uudistumaan ja parantamaan elämänlaatuaan ilman, että se ylittää luonnon kantokyvyn rajoja tai heikentää sosiaalista ja taloudellista kestävyttä.

Kukoistusindeksin lähtökohta on, että talous ja väestönkasvu eivät yksin riitä kuvaamaan kaupungin menestystä tai toimintakykyä.

Sen sijaan kukoistus syntyy useiden samanaikaisten tekijöiden tasapainosta:

- Taloudellinen kestävyys: elinvoimainen, uudistuva ja pitkällä aikavälillä kantava talous, jota kuvataan mm. työllisyysasteella, yritystiheydellä sekä elinkeinorakenteen monipuolisuudella (HH-indeksi)
- Kasvu: kyky uudistua, kehittyä ja luoda uutta arvoa, jota mitataan mm. tutkintotavoitteisten opiskelijoiden määrällä, väestödynamikalla (syntyvyys, lähtömuutto) sekä työpaikkojen sijoittumisella kestäville vyöhykkeillä
- Inhimillinen kestävyys: ihmisten hyvinvointi, osallisuus, merkityksellisyys ja yhteisöllisyys, jota kuvataan mm. elämänlaatussa hyväksi kokevien osuudella, onnellisuuskokemuksella, osallisuuden kokemuksella sekä palvelujen ja kulttuurin käytöllä
- Ekologinen kestävyys: luonnon kantokyvyn kunnioittaminen ja vahvistaminen, jota mitataan mm. kulutusperäisillä kasvihuonekaasupäästöillä, lähivirkistysalueiden osuudella sekä kestävä liikunnan edellytyksillä

Kukoistus syntyy yhteisestä hyvinvoinnista.

Talous, elinvoima ja hyvinvointi kietoutuvat toisiinsa/ kulkevat käsi kädessä. Kaupungin arvo rakentuu yhä enemmän yhteistyöstä ja luottamuksesta – siitä, että asioihin voidaan vaikuttaa yhdessä.

[tarkennus: Mittariston yksityiskohdat, lähtötasot ja painotukset tarkentuu vuoden 2026 aikana]

Mittaristovalinnat perustuvat mittareihin, joissa on vertailutieto saatavilla 10 suurimmasta kaupungista.

KUOPIO

***Kohti
kukoistavaa
Kuopiota!***

kuopio.fi/strategia

